

Fredagen den 28 maj

Kl. 19.30

Näringspolitiken

Förhandlingarna leddes till en början av fru tredje vice talmannen.

§ 1 Näringspolitiken (forts.)

Fortsattes överläggningen om näringsutskottets betänkanden 1975/76:53 och 54.

Herr HOVHAMMAR (m) kort genmäle:

Fru talman! Jag har med stort intresse tagit del av och lyssnat på industriministerns svar till min småländske företagarkollega herr Rask. Det är bra att herr Rask har ställt dessa frågor, och han har säkerligen många medfrågare ute i landet – t. o. m., tror jag mig veta, bland företagare som bekänner sig till det socialdemokratiska partiet och som måhända någon gång är så kätterska att de gnällande och gnölande, för att citera herr Rask, ger till känna sitt missnöje med regeringens politik.

Personligen anser jag att det är ganska självklara fakta som har orsakat den ökade försäljningen av familjeföretag. Till viss del är dessa orsaker av teknisk natur, såsom stordriftsfördelar. Det har f. ö. industriministern i sitt svar tydligt angivit, och jag håller med honom på den punkten. I andra fall kan den ökade försäljningen bero på att det inte finns någon nära släkting som är villig att driva ett företag. Även det har statsrådet Johansson påpekat. Det är tyvärr i dag inte så attraktivt att driva företag som det tidigare har varit. Det framgår också av att nyföretagandet är statt på retur. Det är inte alla söner och döttrar som vill påta sig det stora ansvar som det innebär att driva ett familjeföretag.

En tredje och som jag tror ganska avgörande faktor i detta sammanhang är regeringens skattepolitik gentemot familjeföretagarna. Detta berör industriministern helt kort genom att hänvisa till företagsskatteberedningen.

De höga arvs- och förmögenhetsskatterna parade med de ständigt stigande sociala avgifterna plus löneskatten – arbetsgivaravgiften – kommer inom en snar framtid att göra det hart när omöjligt för egenföretagarna att expandera. Stigande substansvärden ger högre förmögenhetsskatt, högre förmögenhetsskatt innebär högre löneuttag, högre löneuttag innebär högre progression som måste kompenseras med än högre löneuttag. Ovanpå allt detta har vi att avgiftstaket lyfts bort för de sociala avgifterna utom för ATP, detta trots att förmögenheten ligger kvar och arbetar i företaget.

Det finns mycket att anföra, men min repliktid är ute. Jag vill därför

bara säga att det inte är särskilt underligt, herr industriminister, att många företagare i dag är bekymrade över framtiden.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp) kort genmäle:

Fru talman! Statsrådet Johansson har redovisat en lång lista på statliga åtgärder som är positiva för de mindre och medelstora företagen, och det tycker jag är bra. Men det skulle också behövas en lista som visar minussidan för de mindre företagen. Den finns inte med men minussidan existerar otvivelaktigt, och därför har väl detta s. k. gnölande uppstått. Jag har tidigare sagt att jag tycker det är beklagligt att man från regeringens sida inte har velat lyssna till näringslivsorganisationernas synpunkter i olika avseenden. Det hade ju varit lämpligt – jag tror det var senast i den ekonomiska debatten jag sade detta – när statsminister Palme inbjöd de politiska partierna till överläggningar att då även bjuda in näringslivsorganisationerna till en överläggning om de problem som de otvivelaktigt har.

I statsrådets svar till herr Rask skall jag ta upp en punkt där statsrådet säger:

”För teknisk forskning och utveckling föreslås för nästa budgetår via styrelsen för teknisk utveckling och statens utvecklingsfond väsentligt ökade insatser.”

Vi behandlar i dag i näringsutskottets betänkande nr 53 anslaget till statens utvecklingsfond, där vi till fonden skall sända över 20 miljoner av Investeringsbankens vinst. Nu har ju riksdagen genom beslutet att göra en brandkärsuttryckning för Svenska Utvecklingsaktiebolaget redan tagit 5 miljoner av dessa pengar. Det kommer såvitt vi kan se att innebära att fonden, som den 20 maj 1976 hade ett disponibelt kapital av 12,8 milj. kr., får en ytterligare påspädning med 15 milj. kr. När budgetåret börjar finns det alltså 23 miljoner. Fonden lånar ut mellan 4 och 5 miljoner varje sammanträde, vilket innebär att den per den 31 december detta år i stort sett står på 0.

Jag vill då fråga statsrådet: Vilken hjälp skall fonden kunna ge under nästa sexmånadersperiod när man saknar utlåningsmöjligheter och när man inte har börjat att amortera på de lån som finns? Vi räknar inte med att amorteringarna skall utgöra någon större summa så att det finns möjligheter till att låna ut ytterligare pengar.

Herr industriministern JOHANSSON:

Fru talman! Jag skall först ta upp ett par frågor som herr Rask ställde. Han var litet kritisk på ett par punkter. Han tog upp frågan om försäljningarna i fjol var mera omfattande. Det är mycket möjligt att resultatet från i fjol kommer att visa på en försäljning av företag av ungefär samma omfattning som under 1974, då det var relativt högt. Detta borde ha samband med den diskussion som fördes om en förväntad förändring av företagsbeskattning osv. Men någon sensationellt hög försäljningsnivå har såvitt vi kunnat se inte inträffat under 1975.

Herr Rask tycker också att jag är för kategorisk när jag säger att kontinuiteten i sysselsättningen bevaras i samband med vissa fusioner. Jag tror att vi kan vara överens om att det faktiska förhållandet är så, men jag skall villigt erkänna att det ibland görs köp – som det står: för försäljningar – exempelvis för att ersätta bortfallen sysselsättning inom ett annat område där en omstrukturering sker. Jag har uppmärksammat exempelvis inom textilindustrin ett par företag som har köpt upp metallindustrier för att flytta över dem från en ort där de ursprungligen har varit till en ort där man lägger ner ett textilföretag, eller konfektionsföretag, för att på det sättet ersätta bortfallen sysselsättning. Och det är inte alltid expansionen i de försålda företagen som man flyttar över. Låt mig således begränsa det kategoriska i mitt uttalande genom dessa medgivanden.

I fråga om medbestämmelser som försvårar flyttning eller nedläggning vill jag säga att här kommer in frågan om de anställdas rätt att öva inflytande på försäljningen – rätt till information och eventuellt vetorätt. Den frågan utreds inom justitiedepartementet i samråd med industridepartementet. Utredningen är i det närmaste klar, och vi kommer att titta på ärendet inom kort. Om vi skulle komma fram till ett förslag och det fattas ett beslut i riksdagen så kommer det att bli en icke oväsentlig broms. Kanske effekten blir väl stark, men det får vi väl fundera över.

Beträffande den fråga som herr Rask ställde om jag är beredd att stimulera industriella utvecklingscentra av typ Skellefteå skulle jag vilja säga att jag tycker att det är av utomordentligt intresse att följa vad som har skett i Skellefteå. IUC:s verksamhet är inte utan framgångar, och den utgör ett mycket intressant uppslag. Jag kan förstå utskottet, när man talar allmänt positivt om utvecklingscentra, men jag kan också förstå herr Rask när han tycker att utskottet begränsar sig i sin skrivning genom att framhålla att man borde inrikta sig på universitets- och högskoleorter för sådana här institutioner.

Jag antar att herr Rask är ute efter något uttalande kring Swed-Expo i Värnamo och det idéutvecklingscenter som Forsheda Gummifabrik svarar för. Jag har studerat både Swed-Expo och Forshedas utvecklingscenter som tillkommit under medverkan av bl. a. professor Brohult, och jag skall villigt säga att även de är av utomordentligt stort intresse. Där har man en erfarenhet som jag tror att man bör dra nytta av vid de fortsatta diskussionerna och övervägandena om eventuella utvecklingscentra motsvarande Skellefteås. Man bör ta vara på de tillgångar som redan finns i form av idéer med en inneboende styrka, och det vore väldigt bekymmersamt om de erfarenheter som gjorts skulle gå förlorade.

Därmed har jag givit uttryck för en positiv inställning utan att på något sätt ha velat binda mig.

Fru talman! Herrar Hovhammar och Andersson i Örebro gjorde försiktiga inlägg, och det tycker jag är bra. Vi bör kunna bemöda oss om att föra en seriös debatt – jag har framhållit detta tidigare. Jag skall

inte bortse från att det finns företagare som är bekymrade för framtiden, men jag vill då återkomma till vad herr Andersson sade. Han godkänner min lista över åtgärder som har vidtagits, och den tycker han är bra. Han sade att vi borde också presentera en lista över ting som inte är bra. Det är detta jag efterlyser. Låt oss i seriösa diskussioner ta fram de problem som föreligger, och låt oss se efter hur vi skall komma till rätta med dem.

Herr Andersson sade att regeringen inte har velat lyssna till företagens bekymmer. Jo, herr Andersson, vi har lyssnat och vi har sökt uppfatta vad som rör sig i den allmänna debatten för att se vilka initiativ vi behöver ta och vilka utredningar som behöver göras. Det kan tänkas att det inte alltid fordras utredningar utan att vi skulle kunna genom samtal få fram vad det är som är besvärligt. Jag är beredd att överväga och rekommendera överläggningar med också de mindre och medelstora företagen. Sådana har vi haft tidigare. De har varit stimulerande, och jag tror att det vore väldigt bra om vi kunde få ett klimat som möjliggjorde sammanträffanden med representanter för de mindre och medelstora företagens organisationer till sådana diskussioner som jag har efterlyst. Det är möjligt att det blir lättare vid ett annat tillfälle än i ett valpolitiskt debattklimat.

Herr HOVHAMMAR (m) kort genmäle:

Fru talman! Det är självklart att den debatt vi skall föra måste vara seriös. Industriministern efterlyste en förteckning över det som inte är så bra. Själv har han talat om hur bra regeringen är, och han har i sitt interpellationssvar gett oss flera sidor av olika åtgärder som regeringen vidtar för småföretagen.

Det finns mycket i regeringens politik som småföretagen är missnöjda med, herr industriminister. Den tilltagande byråkratin är något som oroar många. Uppgiftslämnandet, som man ofta får göra på kvällar och nätter utan ersättning, är heller inte populärt – det har vi diskuterat många gånger här i riksdagen, utan resultat. Talet om de Meidnerska löntagarfonderna är också något som oroar företagarna mycket. Åmanlagarnas konsekvenser i praktiken är också besvärliga i en hel del fall. Ett annat besvärligt problem är det allmänna kostnadsläget, som gör att vi har svårt att konkurrera med utlandet, eftersom vi har världens högsta löner och lönebikostnader. Allt detta oroar egenföretagarna. Vi blir många gånger beskyllda för kverulans, men det är inte berättigat för vi har verkligen skäl till att vara oroliga.

Industriministern har här i kammaren talat om den katalog av åtgärder som regeringen har för att hjälpa företagarna. Visserligen är det sant att det sker åtskilligt, men detta är också en direkt konsekvens av att företagarna, som vi ser det, bl. a. har beskattats och behandlats alltför hårt. Det kan vara motiverat med stöd till företagen, men detta stöd anser vi skall vara temporärt.

Målet måste vara, herr industriminister, att vi skall få bärkraftiga fö-

retag, som går med vinst. Det är viktigt. Men detta blir inte följden om företagens självfinansieringsgrad sjunker, så att de inte kan realisera sina planer.

Dagens stöd till företagen, hur väl man än talar för det, är mest inriktat på att hålla sysselsättningen uppe. Det är i och för sig viktigt, men man glömmer bort att underlätta och förbättra för många företagare. Det måste, som vi brukar säga, alltid finnas en stimulans, en morot. Därför tycker vi från företagarkåll att vi måste ha en näringspolitik i Sverige som gör att företagen återvinner sin tro på framtiden.

Det finns, herr industriminister, mycket som kan förbättra företagens situation. Minska löneskatten. Gör egenavgifterna avdragsgilla vid den verksamhet de tillhör. Ge ersättning för visst uppgiftslämnande. Minska förmögenhetsskatten. Vill regeringen verkligen göra det bättre för egenföretagarna, så finns det möjligheter. Vi ställer gärna upp till överläggningar för att diskutera dessa problem, herr industriminister.

Herr RASK (s) kort genmäle:

Fru talman! Bara några ord. Jag är glad över det svar som industriministern nu lämnade när det gäller att pröva ett behov av och förutsättningar för ett industriellt utvecklingscentrum på något annat ställe än Skellefteå. Det är betydligt positivare än det svar som näringsutskottet har givit i sitt betänkande nr 54.

Jag tror också att ett alternativ till ett industriellt utvecklingscentrum någon annanstans i landet, framför allt kanske i ett småindustriområde, skulle ge mycket av värde både som en försöksverksamhet och direkt för småindustrin i det område där man lägger det. Det finns, som jag sade i mitt tidigare anförande, ett uttalat behov av något sådant för den mindre och medelstora industrin. Det tror jag också att industriministern är helt medveten om.

När det sedan gäller frågan om något slag av bestämmelser för att hindra eller åtminstone göra det svårare för det nya ägarföretaget att flytta produktionen från den ort där det uppköpta företaget har legat hänvisar industriministern till en utredning som snart skall framlägga förslag. Han tror att utredningen skall komma med en hel del förslag av värde som sedan kan förverkligas. Jag vill hoppas på det. Jag kan tänka mig en klausul eller vad man vill kalla det i köpeavtalet som på något sätt vore tvingande för det uppköpande företaget. Men frågan kanske löses på detta sätt.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp) kort genmäle:

Fru talman! Jag tyckte det var bra att statsrådet var positiv till ett sammanträffande med de näringspolitiska organisationerna. Jag tror det skulle vara värdefullt att få seriösa överläggningar med dem om dessa problem. De åtgärder i olika avseenden som regeringen har vidtagit har uppfattats som ett stöd framför allt till de större företagen och har många gånger ställt till problem för de mindre.

Jag efterlyser fortfarande statsrådets svar på min fråga hur det skall bli med statens utvecklingsfond. Jag fick inget svar på den. Jag tycker det skulle vara en tämligen olycklig utveckling om fonden skulle få lägga ned sin verksamhet under en viss tid under själva utbyggnadsarbetet. Vid budgetårets ingång har fonden, som jag sade, 23 miljoner disponibla och lånar ut mellan 4 och 5 miljoner vid varje sammanträde.

Det finns anledning att ta upp flera saker i statsrådets svar till herr Rask. Det gäller framför allt branschstödet. När det gällde t. ex. tekoindustrin tog man först bort stödet, och sedan återkom man med det, och även stödet till träindustrin har en mycket kortvarig inriktning. Det skulle vara angeläget och bra med längre planeringsperioder i stället för de korta planeringsperioder som industridepartementet här tillämpar.

Herr Rask sade i sitt anförande att herr Ahlmark reser runt och talar om alla nedläggningar. Men det är ju så att det förekommer många nedläggningar, och det har också framgått av statistiken. Herr Wirtén kanske kommer att ta upp den frågan i sitt inlägg. Det finns siffror som styrker att det är flera producerande företag som läggs ned än som nyetableras.

Herr industriministern JOHANSSON:

Fru talman! Låg mig säga några ord till herr Hovhammar.

Jag efterlyste en lista över de besvärligheter som de mindre och medelstora företagen kan ha. Herr Hovhammar tog då upp några problem, främst skatteproblemen.

Låt mig då säga att företagsskatteberedningen, enligt vad vi hoppas, kommer med sitt förslag i höst. Beredningen har bl. a. att överväga principen om en lindring i den nuvarande kapitalbeskattningen. Jag skulle tro att man speciellt kommer att ägna uppmärksamhet åt frågan: Kan man vid generationsskiftet låta kapitalet vara obeskattat så länge kapitalet arbetar i företaget? Det är ett utomordentligt intressant problem. Jag har ingen ståndpunkt här. Jag hoppas att beredningen skall lämna en klar redovisning.

I den debatt som förts om medbestämmanderätten har de mindre och medelstora företagen gett uttryck för en viss skepsis. Jag har en annan mening på den punkten. Jag tror nämligen att det är helt självklart att facken med sin medbestämmanderätt kommer att arbeta för företagens bästa och tillföra ny erfarenhet och kunskap. Om de anställda motarbetade sitt företag skulle de såga av den gren de själva sitter på. Man skall väl ändå inte dra några slutsatser av en sådan lagstiftningsfunktion innan den över huvud taget har beslutats.

Vidare kommer inom kort att tillsättas en ny arbetsrättsutredning, som skall följa och utvärdera den nya medbestämmandelagen.

Beträffande Meidners lönefonder är det också litet tidigt att dra några slutsatser. Det är, tycker jag, åtskillig överdramatisering här. Det Meidnerska förslaget är ett av fondförslagen. Den statliga utredningen under Hjalmar Mehrs ordförandeskap arbetar f. n., och vi får väl avvakta det förslag den lägger fram och sedan se vad som kommer att utkristallisera

sig ur de diskussioner som vi under de närmaste åren kommer att föra kring de här förslagen.

Beträffande Åmanlagarna har vi en översyn. I samverkan mellan arbetsmarknadsdepartementet, LO, TCO, SAF och SHIO pågår en fortlöpande diskussion om effekten av Åmanlagarna. De senaste sammanträffandena ägde rum i april och maj, när organisationerna framförde vissa synpunkter och krav. Dessa prövas nu inom departementet.

Fru talman! Jag skulle kunna räkna upp flera problemområden som herr Hovhammar nämnde och som vi är i färd med att se över. Exempelvis lämnade finansministern för några dagar sedan ett svar till herr Träff om vad som görs i fråga om blanketter och uppgiftslämnande. Där har genomförts en utredning, som f. n. är ute på remiss. Vi får väl avvakta vad som kommer ut därav.

Fru talman! Får jag bara till sist säga några ord till herr Andersson i Örebro beträffande STU-anslaget. Herr Andersson talade om de 20 à 23 miljoner som kan komma att stå till förfogande. Det är ändå så, herr Andersson, att anslaget till STU – om riksdagen bifaller förslaget – kommer att ligga på nära 240 milj. kr. Jag är medveten om att en del är intecknat, att däri ligger återbetalningar och amorteringar. Men anslag som är beviljade är alla avsedda för betydande forskningsobjekt. Vi kommer, hoppas jag, årligen att öka anslaget – i år är ökningen 20 miljoner – och vidga ramen för STU:s fortsatta verksamhet.

Herr OLSSON i Järvsö (c):

Fru talman! När jag anmälde mig till denna debatt för ett par dagar sedan avsåg jag att kommentera några yrkanden i de motioner som föreligger till behandling i näringsutskottets betänkande nr 54. När jag nu hade turen att bli placerad så här i anslutning till denna interpellationsdebatt vill jag gärna haka på den, därför att de frågor som där berörs till stor del sammanfaller med vad jag tänkt säga.

Det kan inte ha undgått någon, och det har verifierats i debatten tidigare i dag i flera sammanhang, att det råder stor oro bland de mindre och medelstora företagen på grund av de växande problem de har att arbeta med. Det är möjligt att de opinionsyttringar som har gjorts ibland har haft vissa övertoner, men jag tror att man ändå måste ta den här debatten på allvar. I grunden ligger det här en allvarlig oro för framtiden. Det är också känt att man, för att bli hörd, ibland kanske måste ta till överord. Om industriministern och vi andra för en seriös debatt kring viktiga frågor här i kammaren uppmärksammas det ganska litet i massmedia. Men kan man dra ihop 2 000 företagare till ett och samma ställe på en ort i landet blir det någonting som uppmärksammas. Det är klart att man måste räkna med realiteter – och ett sådant här sammandrag kan möjligen ge vissa övertoner. Det innebär inte att man skall bortse från den opinion som ligger bakom dessa meningsyttringar som förekommit på olika håll i landet.

Det har sagts i debatten här att man måste ha något konkret att peka

på, och jag vill därför i några punkter ta upp konkreta anledningar till den oro man möter i dag bland företagen. De har också delvis berörts tidigare i debatten.

För det första gäller det den ökande mängden av pålagor och bestämmelser samt blanketter och uppgifter som skall lämnas in. Den mindre företagaren är ofta en person som själv måste behärska hela företagsområdet. Det är ganska lätt att tänka sig vilka svårigheter det innebär för denne att tillsammans med sin produktiva insats i ständigt ökande omfattning tvingas ta hand om alla dessa uppgifter, och att läsa in de bestämmelser som kommer till nästan dagligen och som berör hans företag.

För det andra måste småföretagaren ständigt vara vaksam, så att han handlar rätt och inte bryter mot dessa lagar och förordningar, som stiftas i mycket snabb takt. Han riskerar annars att helt plötsligt bli en brottsling och, som någon sagt, stå med ena benet i fängelset. Det är faktiskt realiteter. Om man inte hinner sätta sig in i de lagar som stiftas, kan det hända att man helt utan avsikt råkar göra ett sådant misstag. Detta innebär en press på företagen i dag som inte är ringa.

För det tredje är det kravet på lönsamhet. Kostnaderna ökar i snabb takt, inte minst för arbetskraften. Och man måste hänga med i den tekniska utvecklingen. Företagaren frågar sig om han skall kunna klara sin ekonomi och hinna med i utvecklingen.

Allt detta tillsammans gör att småföretagaren känner det som om grundvalarna för företagsamheten börjar skaka. Han frågar sig: Orkar jag allt detta? Har den mindre företagsamheten någon framtid? Den frågan är relevant, och jag tror att industriministern har mött den många gånger på de resor han gjort ute i landet. Denna utveckling, som i viss mån tvingas fram men som regeringen i hög grad har bidragit till, lägger en ökande press på företagsamheten. Den mindre företagsamhetens arbetsförutsättningar och möjligheter att överleva förändras på ett sådant sätt att det är nödvändigt att verkligen på allvar ta upp detta problem till prövning. Regeringen har inte visat tillräckligt intresse för dessa frågor.

I hög grad riktas denna kritik mot regeringen. Det är i första hand den som är ansvarig för de förändringar som sker i samhället, som står bakom nya skatter och inte minst deras fördelning. De mindre företagen drabbas ju i allmänhet hårdare av de skatter det här är fråga om. Det är regeringen som är ansvarig för nya lagar och som kräver fler uppgifter av olika slag. En opinionsundersökning bland företagare i höstas visade att 67 % av de tillfrågade tyckte att regeringens inställning till dem hade försämrats. Endast 4 % av de tillfrågade i denna SIFO-undersökning tyckte att regeringens inställning hade förbättrats.

De opinionsyttringar jag här berört – som enligt min mening har konkret bakgrund – har i många fall avfärdats av socialdemokraterna. Man har kallat dem borgerlig propaganda, menat att de ger en vrågbild av verksamheten eller, som här i dag, använt benämningen floskler. Jag tror att en sådan inställning straffar sig. Man kan inte föra debatten

på det planet utan måste gripa sig an problemen och försöka göra någonting åt dem.

Herr Rasks interpellation var därför välgörande. Han tog upp en rad problem. Om man inte hade sett interpellantens namn, skulle man ha kunnat tro att frågorna ställts av en centerpartist.

Han tar upp frågor som vi fört fram här tidigare, sådana som anledningen till de ökande företagsförsäljningarna, hur strukturen är inom de små och medelstora företagen och om den håller på att märkbart förändras, frågor som generationsskiftesproblematiken, bristen på riskvilligt kapital vid utbyggnad och expansion, svårigheter när det gäller att bygga upp en exportorganisation, otillräckliga personella och ekonomiska resurser för produktutvecklingsarbete.

Han tar vidare upp hur denna utveckling – som han tror är realistisk – inverkar på såväl samhället som den anställda och framför allt på konsumenten. Han menar att utvecklingen är oroande. Det är precis vad vi har anfört i vår motion nr 2122.

Jag tycker det är glädjande att han tar upp dessa frågor. Jag vet att det inte bara är herr Rask som känner det så; alla som har kontakt med verkligheten hyser liknande farhågor.

Det kan noteras att industriministerns svar på interpellationen är en lovsång till den mindre företagsamheten. Jag tror att industriministern känner varmt för denna företagssektor, eftersom han har rest omkring många varv ute i landet och träffat många företagare. Jag är också övertygad om hans ärliga mening när han redovisar betydelsen av den här företagssektorn och säger att man måste göra något åt den. Men det är skillnad mellan att tala och att handla. Jag tycker inte att regeringens handlingsätt rimmar med det svar som industriministern har lämnat på herr Rasks interpellation.

Det sägs i svaret att de redovisade företagsförsäljningarna inte alls är av den storlek som här har påståtts. Industriministern menar att det väger ganska jämnt mellan nyetablering och nedläggning, och det skulle således inte vara någon fara å färde. I det avseendet är industriministern ganska ljum. Han har själv i sitt svar redovisat trenden för företagsförsäljningarna i början på 1970-talet och den är stigande. Om man går tillbaka till 1960-talet kan man finna andra exempel. Industriens utredningsinstitut har uppgifter på hur försäljningar och nedläggningar av företag har överstigit nyetableringar mot slutet av 1960-talet. De rapporter vi har fått från dem som arbetar med de undersökningar som skall komma till hösten visar också att 1975 är ett svårare år än 1974 när det gäller nedläggningar. Det är alltså inget tvivel om att nedläggningstrenden fortsätter.

Men hur många företagare har velat sälja sin rörelse och inte funnit köpare? Det är en allvarlig fråga i detta sammanhang. För att en företagsförsäljning skall komma till stånd och registreras måste det ju finnas en köpare, men jag vet att många företagare har velat sälja företaget och inte funnit någon köpare. De som funnit köpare har varit ägare till

bra företag, till de aktiva företagen.

Industriministern säger i sitt svar att en anledning till många försäljningar är att köparen har erbjudit ett mycket bra pris. Ja, visst har det hänt när det har varit ett attraktivt företag. Men detta är också en stor risk, eftersom försäljningen dels kan innebära att det så småningom blir en konkurrent mindre, vilket föranleder högt pris, dels kan medföra nedläggningar på sikt. Oron för detta delar jag med herr Rask.

Vi står således inför en allvarlig situation, och jag tycker därför att industriministern har tagit alltför lätt på problemet. Reservationen 9, som vi sedan kommer att rösta om, har fog för sig; den ger uttryck för en högre ambitionsnivå för att lösa det här problemet.

I svaret räknar man upp en rad åtgärder som samhället har vidtagit. Där nämns bl. a. lokaliseringsstöd. Man måste då komma ihåg att de 2 200 milj. kr. i lokaliseringsstöd som det talas om mestadels utgörs av lån. Det är bara 700 milj. kr. som är bidrag. Men lån kan man ju också få på annat sätt. I och för sig är det naturligtvis bra att lånen ställs till förfogande, men tar man in pengar från den allmänna marknaden måste man ju också se till att de pengarna placeras – det är en naturlig följd. Det är endast ungefär 60 milj. kr. per år som har utgått i bidrag. Dessutom är att märka att dessa pengar är lokaliseringsbidrag som har utgått till företag i de områden där man av olika skäl har sämre möjligheter att driva verksamhet. Men hur är det med företagen i stort? De får inte del av lokaliseringsstödet. Så det är fel att ta detta som intäkt för att det har gjorts så mycket.

Sedan räknar man i svaret upp ytterligare en del åtgärder – ökade resurser till företagarföreningarna, decentralisering av beslutsrätten, stöd till marknadsföring osv. Det är bra. Men detta är frågor som vi drivit länge – varje år har vi t. ex. föreslagit att företagarföreningarna skulle få större resurser. Och hela tiden då det har gällt sådana här frågor är det som om man fått dra fram förbättringarna med tång. Det har varit ett ständigt motstånd, endast steg för steg har socialdemokraterna gått med på förbättringar. Så är det verkliga förhållandet.

Tag t. ex. den skattefråga som nu diskuteras så mycket – förslaget om att ändra egenföretagarnas avgiftsbeskattning, där det alltså tagits avgifter på avgifter. När beskattningen lagts om så att de anställda inte själva betalar socialförsäkringsavgifterna utan de tas ut via arbetsgivaravgiften har det uppstått problem med systemet med avgifter på avgifter för egenföretagarna. Problemet påtalades ju redan för ett år sedan. Regeringen var snabb att göra ändringar i den del som gällde uppdragsinkomster för anställda, men varför tog man inget initiativ här? Det väcktes motioner, och de hänfördes till en utredning som inte orkade arbeta med dem. Först när det blev en verkligt allmän debatt gjordes det någonting. Det är ett exempel på hur regeringen nonchalerat egenföretagarnas och de mindre företagarnas krav på åtgärder i det här avseendet.

Tag vidare som exempel dessa 1 500 miljoner till Statsföretag eller

500 miljoner till de börsnoterade företagen från fjärde AP-fonden. Det är åtgärder som vi gått med på men som inte motsvaras av åtgärder för de mindre företagen i tillnärmelsevis samma omfattning. Och vi vet – det framgår även av interpellationssvaret – att en tredjedel eller mer av de anställda inom industrin sysselsätts i de mindre företagen. Här finns det alltså ett område som inte uppmärksamrats tillräckligt och där stimulansåtgärder skulle vara effektiva.

Vi måste komma överens om åtgärder för att lösa de problem som aktualiseras ifrån många olika håll när det gäller de mindre och medelstora företagen. Situationen är nu sådan att det krävs åtgärder – inte bara för företagarnas egen skull utan därför att sysselsättningen, liksom också ekonomin, är så starkt beroende av denna företagssektor. Vi måste få en näringspolitik som tillvaratar möjligheterna till expansion hos alla företag, inte bara de stora utan även de mindre. Om riksdagen bifaller de reservationer som har framlagts i det ärende som vi snart kommer att rösta om skulle det visa en ambition bl. a. att skapa en långsiktig trygghet för de mindre företagen. Riksdagen bör alltså uttala att vi vill trygga de mindre företagens fortbestånd. Jag tror att det skulle vara stimulerande för den mindre företagsamheten om den finge ett sådant uttalande.

Till sist vill jag säga något om industriella utvecklingscentra, som berörts här i utskottsbetänkandet och där jag är motionär. Den utredning som skett har gjorts av industriverket och berör utvärderingen av IUC i Skellefteå. Utredningen har skett på direktiv av regeringen, och den avslutades 1975. Nu pågår alltså ingen utredning. Och jag är litet besviken på utskottet – liksom herr Rask, men han har ju kunnat påverka utskottet – därför att det inte uttalat t. ex. att regeringen nu bör sätta i gång en beredning av denna utredning och de remissvar som jag förmodar är infordrade.

Min fråga till industriministern blir då: Är industriministern beredd att ge direktiv till en ny utredning att företa den beredning av erfarenheterna i nuläget som erfordras för att gå vidare med industriella utvecklingscentra? För min del är jag övertygad om att detta är en väg att stödja den mindre och medelstora företagsamheten. Det är ju många motioner som har väckts om dessa centra – nio stycken tror jag – och det blir väl en senare fråga när vi får tävla om vem som skall få det första och det andra. Men det viktiga är nu att man kommer i gång med en utvärdering av den här verksamheten.

Herr PETTERSSON i Västerås (vpk):

Fru talman! Vi har avstått från att göra dagens debatt i anledning av näringsutskottets betänkanden nr 53 och 54 till något av en remissdebatt om arbetsmarknadspolitik och sysselsättningspolitik i stort. Sådana inslag här får väl stå för vederbörande själva. Det är ju bekant för alla att vi står mitt uppe i en valrörelse, och självfallet utnyttjar då de borgerliga partierna varje chans att propagera för borgerlighetens ambitioner

över huvud taget att skapa sysselsättning åt alla, som det så vackert heter. Men det är ändå så att det kapitalistiska samhälle som vi lever i har spelat ut sin roll. Man kan inte längre tillfredsställa människornas mest elementära behov – rätten till arbete. Jag tror att man får bedöma dagens tidigare debatt från det borgerliga hållet med hänsyn därtill.

Nu, fru talman, till mitt egentliga ärende.

I näringsutskottets betänkande nr 54 behandlas vår motion 642, angående fackföreningars inflytande på företagsformer och etableringsrätt m. m. Vi har i vårt land tusentals arbetsplatser där kollektivavtal saknas, och i många fall regleras där anställningen genom särskilda avtal mellan den enskilde och företaget. Detta innebär att det finns ett otal arbetsplatser där inga kollektivavtal upprättas. Många lönarbetare ställs därför helt eller delvis utanför de mellan LO och SAF ingångna trygghetsavtalen. I de fall där särskilda avtal mellan den enskilde och företaget över huvud taget finns, avviker dessa från de kollektivavtal som i övrigt gäller för branschen – och då i negativ riktning för den anställde. Det betyder sämre anställningsförmåner än om kollektivavtalet för branschen skulle ha varit gällande.

Det är exempelvis inte ovanligt att en stor del av lönen betalas ut som traktamenten. Den anställde betalar då följaktligen ingen stats- och kommunalskatt på en del av den egentliga inkomsten. Företagaren slipper i sin tur undan både arbetsgivaravgifter och sociala kostnader för den anställde. Den anställde får, förutom att han är i avsaknad av trygghetsförsäkring, en väsentligt lägre pensionsgrundande inkomst och därmed mindre ATP vid pensioneringen. Det finns också s. k. företagare som är ännu mindre nogräknade och "anställer" arbetare genom uppdragsåtagande, vilket innebär att de som utför arbetet inte har någon anställning utan har åtagit sig att utföra ett visst arbete mot en viss ersättning. Arbetaren i fråga blir då egen företagare eller, som det heter, underentreprenör. I sådana fall ges självfallet större möjligheter till skatteflykt. Den egentlige företagaren går helt fri från sociala förpliktelser gentemot den som utfört arbetet åt honom.

Det finns, fru talman, en rad exempel som kan tas från byggnadsbranschen, varven och andra branscher. Bleck- och plåtslagareförbundet krävde i en skrivelse till socialministern förra året att en sanering skulle genomföras inom ifrågavarande bransch. Förbundet påpekade att det fanns alldeles för många dåliga arbetsmiljöer för medlemmarna och gav exempel på att många plåtslagares arbetsställningar var likadana nu som för exempelvis hundra år sedan. I sin skrivelse krävde förbundet också etableringskontroll.

Det handlar alltså om många arbetare som ställs utanför trygghetsavtalen, många arbetare som står på arbetsplatser där skyddsarbetet är helt eller delvis obefintligt. Det handlar om att dessa förhållanden skapar stora sociala problem. En arbetare som drabbas av sjukdom, skada eller yrkessjukdom har i regel ett ytterst bräckligt skydd. Ansvaret övervältras på samhället som tvingas träda in med ekonomiskt stöd i olika former.

För både myndigheter och fackliga organisationer är det under nu rådande förhållanden väldigt svårt att komma till rätta med dessa problem och missförhållanden som råder på den svenska arbetsmarknaden.

I tidningen Arbetsmiljö nr 3 1976 konstaterar man i en uppmärksammad artikel att över 3 miljoner arbetare – dvs. anställda – är med i de trygghetsförsäkringar som finns på arbetsmarknaden. Och eftersom vi enligt arbetskraftsundersökningar har 3,6–3,7 miljoner anställda, så finns det över 600 000 människor som står utanför trygghetsförsäkringar vid yrkesskador och andra försäkringar som bygger på att man har avtal på arbetsplatsen.

I denna grupp finns det givetvis många som inte inser värdet av att vara fackligt organiserad. Men man kan inte enbart angripa problemet genom att kritisera dem som ställt sig utanför och därmed försatt sig i en sådan här situation. Vi måste ju se det faktum att det råder nära nog anarki inom svensk företagsamhet, särskilt inom den privata sektorn. Företagsformerna är mångskiftande. En del företagsformer är helt förkastliga och utgör ett allvarligt hinder för att skapa ordning på arbetsmarknaden.

Vi anser att en förutsättning för att företag inom en bransch skall få klartecken måste vara att det finns ett behov av ytterligare företag. Det måste enligt vår mening klart framgå att arbetsförhållandena är fullt godtagbara för dem som skall arbeta där. Vidare anser vi att fackföreningsrörelsen måste få ett avgörande inflytande i dessa frågor. Ingen kan väl bättre än facket inom resp. bransch avgöra om företaget behövs och om arbetsförhållandena är godtagbara.

Herr Svanberg sade i sitt anförande att det finns utredningar som dokumenterar detta problem, och med hänvisning till att man inom regeringskansliet ser på problemen finner utskottet ingen anledning till åtgärd. Men låt mig då ställa frågan: Hur långt har man kommit, vad görs och vad kan vi förvänta oss när det gäller att sanera den här verksamheten?

Vi menar att för att man skall komma till rätta med dessa problem behövs en verklig upprepning som syftar till att förhållandena skyndsamt ändras. Från vänsterpartiet kommunisternas sida anser vi att förslag till väsentlig skärpning av etableringsrätten måste läggas fram för beslut. Vi kräver därför en skyndsamt utredning av frågan om företagsformerna och etableringsrätten, varvid löntagarnas och deras fackliga organisationers intressen och inflytande skall säkerställas. Vi hemställer också om skyndsamt utarbetande av förslag, innebärande att som villkor för etablering ställs skyldighet att tillämpa gällande kollektivavtal inom ifrågavarande bransch.

Med detta yrkar jag, fru talman, bifall till reservationen 7 vid näringsutskottets betänkande nr 54.

Herr ALSÉN (s):

Fru talman! I näringsutskottets betänkande 1975/76:54 har utskottet

behandlat motionen 1747, som föreslår en utredning av kooperationens ställning i näringslivet. Motionen har väckts av några kooperativt intresserade och engagerade socialdemokrater. I anslutning till utskottets skrivning i denna fråga vill jag anföra några synpunkter och börjar då med motivet för motionen.

Den kooperativa företagsformen har enligt min mening inte uppmärksamats tillräckligt i vårt land. I diskussionen om den framtida näringspolitiken nämns sällan kooperationen. Ändå är den en företagsform som har speciella förutsättningar och möjligheter att bidra till en näringspolitik i vid mening, som bygger på kraven full sysselsättning, trygghet för de anställda, insyn och inflytande över produktionen för löntagare och konsumenter.

Det finns en tendens i dag att betrakta alla företag i samhället utifrån en enda mall – det privatägda aktiebolaget. Denna syn präglar det mesta som rör företag och företagande – allt från läromedel i skolan till lagstiftning om ekonomi och näringsliv. Detta anser jag vara en svaghet, som ur samhällets synvinkel måste vara otillfredsställande. Den kooperativa företagsformen borde för samhället, inte minst med den nuvarande utvecklingen mot ökad demokratisering av det ekonomiska livet, vara intressant. Kooperationen borde också, med sin inriktning på behovshushållning och allmännytta, vara ett viktigt alternativ till företagande grundat på vinstintresse.

Så några ord om kooperationens folkliga förankring.

De kooperativa företagsformerna finns som alla vet i dag i de flesta länder i världen. De har uppstått och utvecklats därför att många människor funnit, att kooperationen är en ändamålsenlig företagsform för att ge människorna själva möjlighet att påverka sina egna ekonomiska och sociala livsvillkor. Därför har kooperationen också en bred folklig förankring över hela världen.

Många av de nya uppväxande länderna i Afrika och i andra världsdelar har visat stort intresse för olika former av kooperativa lösningar. Kooperationen betraktar man som ett viktigt inslag i utvecklingen av det ekonomiska livet – för folket och genom folket.

Vårt land har genom kooperationen och SIDA verksamt bidragit till den kooperativa utvecklingen i Afrika och Asien men också i Latinamerika. I det här sammanhanget är det intressant att konstatera att många länder, inte minst i den s. k. tredje världen, ser kooperationen i vårt land som framgångsrik och mönsterbildande. Det tycks rent av som om den svenska kooperationen i vår tid har påverkat näringsliv och ekonomi mer i andra länder än här hemma.

Att u-länderna söker kooperativa lösningar för sin utveckling är inte förvånande. För länder och folk som levat under kolonialism och förtryck är kooperationen en naturlig väg för utveckling av ekonomi och folkstyre.

De kooperativa företagsformerna vilar i grunden på den demokratiska huvudprincipen – en medlem, en röst. Detta inflytande är oberoende av kapitalinsats. De principerna bygger huvudsakligen på ett kollektivt

ägande, och de har en allmännyttig inriktning. De är inrättade för att tjäna folkflertalet, inte för att ge vinst åt det kapitalägande fåtalet. Detta beskrivs bra i det gamla slagordet från Konsum: "Ej tjäna på andra – men tjäna varandra."

Jag har här angett några grunder för Kooperationen som är viktiga när man skiljer Kooperationen från andra företagsformer. Man måste dra en klar gräns mellan vad man kan kalla äkta Kooperation och skenbar. Inte minst mot bakgrund av att det finns olika former av sammanslutningar som uppträder som eller ger sken av att vara kooperativa. Vid granskning visar de sig många gånger vara sammanslutningar av enskilda företag med vinstintresset som grund. Även om sådana organisationer kallar sig kooperativa är de ingenting annat än en form av trustbildning.

Med utgångspunkt i den kooperativa ideologin är det för oss kooperatörer inte svårt att avgöra skillnaderna mellan olika former av Kooperation. Från samhällets synpunkt måste det dock vara angeläget att få fram klarläggande definitioner för kooperativ verksamhet. Samhällets bedömning av Kooperationens roll i näringslivet och de förutsättningar som behövs för dess utveckling underlättas av klarare gränslinjer mellan äkta Kooperation och skenbart kooperativa organisationer.

Jag vill sedan med några ord ta upp frågan om den kooperativa sektorn i vårt land.

Kooperationen har gamla anor i Sverige. Den har sina rötter i 1800-talet. Stadigt har den utvecklats till en viktig del av näringsliv och ekonomi.

Kooperationen har i Sverige liksom i många andra länder utvecklats efter två huvudlinjer. Den ena är den konsumentkooperativa, som har till syfte att främja medlemmarnas konsumentintressen på ett allmännyttigt sätt. Den andra är den producentkooperativa – i Sverige så gott som uteslutande jordbrukskooperationen – som har till huvudsyfte att främja jordbrukarnas producentintressen.

Den konsumentkooperativa delen har utvecklats i ett antal självständiga grenar för olika delar av konsumentområdet: den allmänna konsumentkooperationen, dvs. KF och konsumentföreningarna, bostadskooperationen, försäkringskooperationen, oljekooperationen och begravningsföreningarna.

Totalt omfattar i dag den kooperativa sektorn i vårt land faktiskt mer än två miljoner medlemmar och ca 150 000 anställda. Den årliga omsättningen uppgår till nära 50 miljarder kronor, vilket motsvarar nära en femtedel av bruttonationalprodukten.

Den kooperativa sektorn har gjort omvittnade allmännyttiga insatser på det sociala och ekonomiska området. I många fall har också Kooperationens olika grenar gått före med praktiska handlingar och med opinionsskapande idéer, som sedan har blivit väsentliga inslag i olika delar av samhället och människornas välfärd. Kooperationen i sin rena form är ekonomisk demokrati. Under mer än 100 år har människorna genom Kooperationen kunnat förena en demokratisk förvaltning med en effektiv affärsverksamhet.

Jag vill sedan nämna något om Kooperationen och näringslivet.

Som jag tidigare sade har Kooperationen som företagsform speciella egenskaper och förutsättningar som från samhällets sida bör vara intressanta när det gäller den framtida näringspolitiken. Inte minst gäller detta mot bakgrund av den nuvarande starka inriktningen på demokratisering av det ekonomiska livet. Kooperationen löser förvisso inte alla problem, men den är ett medel för demokratisering med en viktig roll i en framtida ekonomisk demokrati.

Då kan man fråga sig vilka uppgifter inom näringspolitiken som Kooperationen är särskilt lämpad för. Jag vill lämna några exempel sedda ur samhälleligt perspektiv.

Det första skulle jag vilja förse med följande rubrik: Kooperationen ger samhället insyn i pris- och kostnadsförhållanden.

Genom att effektivisera sin påverkan på marknaden fungerar Kooperationen som ett korrektiv samtidigt som den ger samhället erfarenheter och kunskap genom sin egen verksamhet.

Den senare aspekten ökar i betydelse med internationaliseringen och sammanslagningen av företag. Samhället stängs ofta ute från de transaktioner som kan ske inom företagen. Kooperationen med sin breda folkliga förankring kan spela en viktig roll i det här sammanhanget för att tillgodose allmännyttan.

Med mitt andra exempel vill jag peka på att Kooperationen kan bidra till den fulla sysselsättningen.

Det finns många områden där Kooperationen skulle kunna bidra till den fulla sysselsättningen, men jag vill bara ge ett exempel som främst gäller konsumentkooperationen.

En stor del av landets sysselsättning finns i dag i mindre och medelstora företag – det har vi ingående hört skildras i den här kammardebatten. På många håll erbjuder dessa företag de enda arbetstillfällen som finns och en hel bygd kan vara beroende av ett enda företags utveckling och situation. Ett vanligt problem för företag av detta slag är marknadsföring och produktutveckling. Inte sällan orsakar brist på de här resurserna ekonomiska problem så att företagen går omkull. Denna situation skapar otrygghet för de anställda. Konsumentkooperationen har en utbyggd distributionsapparat och goda konsumentkontakter. Därför borde, som jag ser det, konsumentkooperationen från sysselsättningssynpunkt användas mera planmässigt för underleverantörlösningar som kan ge grund för en näringspolitik för full och geografiskt spridd sysselsättning.

Än intressantare för samhället blir en sådan modell allteftersom mindre och medelstora företag kan komma att övertas av anställda och utvecklas till kanske i vissa fall arbetarkooperativa företag.

Jag vill för det tredje peka på att Kooperationen ger folket inflytande över ekonomin. Kooperationen är en skola för demokrati. Den är också en praktisk tillämpning av ekonomisk demokrati.

Kooperationen ger breda grupper i samhället möjlighet att delta i och få inflytande över och ansvar för de företag som medlemmarna skapat

med gemensamma resurser. Kooperationen är skapad av och för folket som ett uttryck för dess uppfattning om det ekonomiska livet.

Sedan några ord om Kooperationen i samhället mera allmänt.

Kooperationen är, sedd från människornas synpunkt, allmännyttig. Den kan bl. a. fullgöra vissa funktioner inom samhällets näringspolitik. Men samhället har också skapat vissa förutsättningar för kooperativ verksamhet, bl. a. genom lagen om ekonomiska föreningar.

Vår nuvarande lagstiftning för Kooperationen, dvs. lagen om ekonomiska föreningar, antogs år 1951 och det kan vara dags för en översyn. Utvecklingen har gett nya förutsättningar för Kooperationen i samhället. Den allmännyttiga Kooperationen företräder bör beaktas vid en sådan översyn.

Det bör vara intressant att studera andra länders lagstiftning på det ekonomiska området. I många länder finns det i dag kooperativ lagstiftning som kan lämna värdefulla perspektiv på de ramar samhället ger Kooperationen.

Jag vill så sammanfatta de här synpunkterna.

Den interna debatten inom konsumentkooperationen handlar i dag om hur den skall utvecklas i framtiden. Under hela 1970-talet har vi ägnat oss åt en självprövning och kritisk granskning av vår verksamhet. Under de senaste två åren har medlemmarna runt om i landet deltagit i utformningen av ett konsumentkooperativt handlingsprogram. Efter en intensiv remissomgång kommer handlingsprogrammet att fastställas på KF:s stämma om några dagar. Vi vet nu klart vad vi vill åstadkomma i framtiden.

På många områden inom konsumentkooperationen har initiativ till ökat samarbete tagits. Förra året bildades t. ex. Kooperativa institutet – ett gemensamt organ för samarbete, opinionsbildning och forskning mellan konsumentkooperativa organisationer. I höst kommer KF:s andra konsumentkongress att hållas i samarbete med närstående organisationer. Kongressen skall behandla den konsumentägda sektorns roll i samhället. Vi gör alltså en hel del för att stärka vår ställning.

Men vi anser att samhället från sina utgångspunkter måste visa hur man ställer sig till Kooperationen och dess funktion i samhället. Kooperationen har sådana egenskaper, möjligheter och förutsättningar att det från samhällets synpunkt måste vara väl motiverat med en genomlysning av förhållandet mellan Kooperation och samhällsutveckling. Sett från näringspolitiska synpunkter, från konsumentsynpunkter och från demokratiska synpunkter kan Kooperationen bli ett framtida alternativ till privatekonomisk makt och byråkrati.

Men en genomlysning av förhållandet samhälle – Kooperation måste ovillkorligen – och jag stryker under det – beakta Kooperationens självständighet och oberoende. De kooperativa hörnstenarna får inte rubbas. Men en fri och självständig Kooperation har ett ansvar mot samhälle, löntagare och konsument. Demokratisk förvaltning, inriktning på behovshushållning, kollektivt ägande, bred folklig förankring och öppet

medlemskap är en garanti för att Kooperationen inte kan missbruka sin makt och det förtroende samhället visar.

Jag vill uttrycka min förhoppning att en från samhällets synpunkt noggrann prövning av Kooperationen kommer att leda till att samhället skapar förutsättningar för en ännu snabbare kooperativ utveckling, en utveckling som jag är övertygad om kommer att vara till gagn för samhället – för folkflertalet.

Fru talman! När jag nu ber att få yrka bifall till utskottets förslag vad avser motionen 1747 måste jag beklaga att moderata samlingspartiets och folkpartiets representanter i utskottet reserverat sig och således motsätter sig en utredning om Kooperationens ställning i näringslivet.

I detta anförande instämde herrar Lindkvist, Blomkvist och Sundgren (samtliga s).

Herr OLOF JOHANSSON i Stockholm (c):

Fru talman! Det finns ingen motsättning mellan stora och små företag, sade industriministern omedelbart före middagen. De är beroende av varandra, fortsatte han. Det skulle alltså vara skälet till att det saknades motsättningar. Nu finns det ju, i synnerhet i en marknadsekonomi så som den fungerar, både starka och svaga företag och det råder inget tvivel om hur företagen själva ofta uppfattar den här situationen. Jag kan nöja mig med att hänvisa till en opinionspejling som gjordes av Veckans Affärer under förra hösten, där det mycket klart framgick att de små företagen starkt ogillade de storas växande makt i det svenska samhället.

Jag tror inte att man bör svänga sådana här generella formuleringar omkring sig, för det finns naturligtvis motsättningar också i det här fallet.

Jag skall i övrigt inte kommentera vad industriministern sade, även om en del av detta nog borde kommenteras. Jag skall hålla mig till ett par av reservationerna, främst till reservationen 9 vid näringsutskottets betänkande nr 54. Den reservationen gäller en utredning rörande mindre och medelstora företags situation, inte minst i förhållande till de stora. Jag och några kamrater från centerpartiet har väckt en motion i den frågan.

I dag har mycket av debatten kretsat just kring frågan hur de mindre och medelstora företagen egentligen har det, och det har framgått att det är svårt att i alla stycken få fram riktigt tillförlitlig information. Det är inte så konstigt, eftersom detta är ett mycket komplicerat område och situationen är olika i olika företag.

Låt mig ta upp några saker som jag tycker talar så starkt för de mindre och medelstora företagen att det egentligen inte borde råda delade politiska uppfattningar på detta område i något avseende, skäl som talar för de mindre och medelstora företagen ur hela samhällets synpunkt.

1. De mindre och medelstora företagen har mycket goda förutsättningar att stå emot konjunkturförändringarna. På grund av den variation

de ger på den lokala och regionala arbetsmarknaden drabbas inte alla företag på en gång. Gnosjöområdet i Småland brukar nämnas som exempel, och det är ingen tillfällighet. Det är där man söker arbetskraft även när konjunkturen är svag i övriga delar av landet. Det borde vara självklart att dra lärdom av detta.

2. De mindre och medelstora företagen är dessutom en förutsättning för de mindre orterna. I och för sig gäller detsamma om produktionsenheter, dvs. delar av större företag. Vi vill dessutom att de lokala arbetsmarknaderna skall medge valmöjligheter. För den som söker jobb måste därför den mindre ortens näringsliv vara varierat, innehålla olika branscher och olika arbetsplatser.

3. Många små företag inom en och samma bransch eller sektor ökar förutsättningarna för en fungerande konkurrens på varu- och tjänstemarknaderna till konsumenternas fördel.

4. Eftersom de stora företagen och kapitalkoncentrationen på ett fåtal händer också innebär maktkoncentration och uppenbara risker för maktmissbruk, så krävs det en omfattande småföretagsamhet för att motverka koncentrationens nackdelar. Många småföretag är en förutsättning för ett decentraliserat näringsliv.

5. Liksom i samhället i övrigt har de som är verksamma i de mindre företagen större möjligheter till överblick över företaget, dess produktion och utveckling. Man får helt enkelt en bättre besluts- och informations-situation i dessa mindre enheter i näringslivet lika väl som i samhällets beslutsenheter. Förutsättningarna för demokratin förbättras.

Bara dessa fem punkter, valda just med hänsyn till det allmänna samhällsintresset, borde vara tillräckliga för att vi alla skulle vara överens om att särskilt främja de mindre och medelstora företagen, vilket är syftet med den motion som vi har väckt och som följs upp i reservationen 9.

Det finns naturligtvis mycket mer att säga om de mindre företagens fördelar i förhållande till storföretagen. Jag har bara nämnt dessa fem skäl som exempel. De ger emellertid, jag vill understryka det, en bild av småföretagens fördelar från hela samhällets synpunkt.

Det räcker inte att bara konstatera att vi har ett decentraliserat ekonomiskt system; om beslutsenheterna blir större och färre innebär det en förändring till det sämre. För oss motionärer är det ganska självklart att insikten om de mindre företagens fördelar från hela samhällets synpunkt bör leda till att dessa företag främjas och inte missgynnas, låt vara att ett avskaffande av diskrimineringen är förstahandsuppgiften.

När utskottsmajoriteten närmare skall bygga under sitt avstyrkande av motionen 1975/76:1785 börjar man med en lång uppräkningslista av allt utredningsarbete som pågår i linje med motionens krav. I övrigt hänvisar man till vad industriverket kan komma att göra. Därmed skulle motionskraven, skriver utskottsmajoriteten, i allt väsentligt vara tillgodosedda.

Jag noterar med tillfredsställelse att utskottsmajoriteten har bytt ut-

tryckssätt sedan en motsvarande motion om avskaffande av diskrimineringen av de mindre och medelstora företagen behandlades åren 1973, 1974 och 1975. Då talade man om att "bestämt avvisa" tankar om diskriminering. Åtgärder i enlighet med motionens syfte var då uteslutna, främst när det gällde att särskilt främja de mindre och medelstora företagen men också när det gällde att avskaffa diskriminering av denna storleksgrupp.

Det kan inte hjälpas att årets utskottsbetänkande verkar som ett, låt vara begränsat och senkommet men ändå erkännande av att ett utredningsarbete om de mindre och medelstora företagen har varit och är nödvändigt. Det hade varit bra om det erkännandet hade kommit 1973 i stället. Jag noterar också att folkpartiet och moderaterna i reservationen har slutit upp kring det synsätt som centerpartiet har givit uttryck åt under åren 1973–1975, att "de mindre och medelstora företagen i många avseenden kan anses missgynnade". Genom denna uppslutning kan det också bli riksdagens beslut att utreda detta missgynnande – eller diskriminering, som vi motionärer har kallat det.

Låt mig avslutningsvis säga några ord om reservationen 14 om regionala utvecklingsbanker.

Det finns naturligtvis ett nära samband mellan näringspolitik och regionalpolitik. Därför kunde motionen 1975/76:1784 från ett antal centerpartister lika väl ha behandlats i ett regionalpolitiskt sammanhang. Kapital- och kreditmarknader är inte särskilt lätta att regionalisera. Det är tekniskt svårt och skulle leda till byråkratisering, om man försökte sig på det. I Nordnorge har dock sedan 1971 funnits en viss geografisk differentiering av kapital- och kreditmarknaderna genom att bankerna bl. a. åläggs vissa placeringsregler.

En annan väg att slussa kapital till eftersatta områden är förslaget om regionala utvecklingsbanker. Det är givet att ett förverkligande av det förslaget kräver ett omfattande utredningsarbete. Ett antal regionalt verksamma utvecklingsbanker skulle ge bättre möjligheter än de vi nu har att styra samhällets kapitalresurser till de regionalpolitiskt viktiga stödområdena. Det finns många skäl för en sådan styrning av kapitalströmmarna. Mycket av kapitalflödena går i dag i koncentrationsfrämjande riktning dels genom marknadskrafternas verkan, dels genom politiska beslut. I det senare fallet tänker jag på bl. a. hur det riskvilliga kapitalet från fjärde AP-fonden går till börsnoterade industriföretag. Återlånen från AP-fonden är likaså storföretagsinriktade – det är storföretagen som i första hand kan utnyttja den låneformen. Obligationslånen inom näringslivet var under förra året, 29 miljarder, inga småbelopp direkt. Också de är storföretagsanknutna. De stora företagen finns ofta på redan väl utbyggda orter, därför verkar de också i koncentrerande riktning.

En annan sida av saken gäller de restriktioner som då och då sätts in i överhettade konjunkturer. Men det är mycket sällsynt att konjunkturen är överhettad inom stödområdet. Där har vi i stället en permanent lågkonjunktur, men företagen inom området drabbas ändå av restriktioner.

tionerna. Ett exempel som brukar användas i det här sammanhanget är de hårda kreditrestriktionerna 1969 som stoppade många investeringsplaner, främst för de mindre företagen, och som naturligtvis inte hade varit nödvändiga just i stödområdet.

Det behövs alltså mer än väl utvecklingsbanker som fungerar på grundval av regionalpolitiska bedömningar och som kan bli en ny kanal för slussning av AP-fondsmiljarderna. Det måste bli fråga om miljardbelopp för att det skall ha någon effekt.

Vi har något beskrivit hur vi tänkt oss uppgifterna för utvecklingsbankerna. Jag skall inte här trötta kammaren med att gå genom detta. Helt klart är att de måste vara starkt knutna till länens förtroendevalda församlingar, och i ett kommande länsdemokratiskt system måste de ha en viktig uppgift. Dessutom bör naturligtvis representanter för arbetsmarknadsmyndigheterna, staten, fackföreningsrörelsen och näringslivet vara representerade i deras styrande organ.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall också till reservationen 14.

Herr HELLSTRÖM (s):

Fru talman! I motionen 435 diskuteras det samhällsproblem som följer av att konkursinstitutet ofta missbrukas i syfte att tillskansa sig illegala inkomster genom skattebrottslighet. Det kan gå till på det viset att ett företag låter bli att betala in moms, arbetsgivaravgift och ibland också löner. Det går i konkurs, men företagaren blir inte personligt ansvarig för skulderna. Han kan obehindrat starta ett nytt företag och upprepa hela proceduren och tjäna stora pengar på den hanteringen. Det här är en verksamhet som synes ha utbrejts och ökat de senaste åren.

Antalet konkurser har på en tioårsperiod tre- eller fyrdubblats. I en studie som industriverket har låtit göra visas att gäldenärsbrottslighet skulle föreligga vid ungefär 40 till 50 % av fattigkonkurserna och i 40 % av alla övriga konkurser. I remissbehandlingen av motionen 435 har några polismyndigheter uppskattat att gäldenärsbrottsligheten i storstäderna t. o. m. kan vara större än 50 %.

Jag tycker att man skall se dessa siffror i samband med den debatt som har förts om småföretagens villkor. Det har ofta under vårens debatt förts fram statistik där man har pekat på att småföretagen lever under så hårda villkor att många av dem går i konkurs. Det visar sig emellertid att en mycket stor del av konkurserna sker i spekulationssyfte. Just den form av illojal och illegal verksamhet som dessa företag bedriver är ett verkligt hot gentemot allvarligt arbetande och seriösa småföretagare, som naturligtvis har mycket svårt att stå emot konkurrensen från illojala konkurrenter som inte betalar in vare sig skatt eller andra avgifter, ibland inte ens löner. En sanering av den brottslighet, tyvärr ganska omfattande, som finns på detta område skulle i hög grad vara ett stöd för de vanliga småföretagarna. Detta har också understrukits i den debatt om konkurserna som har förts under våren.

Den här konkursbrottsligheten förekommer i många branscher. Den

torde vara mest utbredd inom den byggnads- och annan entreprenörsverksamhet som har debatterats mycket. Jag skall av tidsskäl inte närmare gå in på dem, bara nämna det kanske klassiska exemplet från Västsverige, där en byggmästare under kortare tid än två år lyckades göra konkurs med 16 olika företag med stora skatteskulder.

Men problemet finns också på många andra håll. Det finns i hotell- och restaurangbranschen, det finns i städbranschen, det finns i teko-branschen, och det finns inte minst inom transportbranschen. Det är inte så länge sedan en ganska välkänd transportfirma bytte namn, varefter företagaren gjorde konkurs med det okända bolagsnamnet för att sedan gå tillbaka till det väl inarbetade firmanamnet.

Sverige torde ha en av världens eller i varje fall Europas mest liberala lagstiftningar när det gäller just näringsfriheten. En rad bedömare hävdar att mycket av den skattebrottslighet med konkurser som finns i Sverige i dag skulle vara omöjlig i länder som Västtyskland eller Österrike, där man har hårda restriktioner gentemot dem som vill återkomma till företagande efter konkurser av det här spekulativa slaget.

I motionen 435 föreslås att en företagare som har gått i konkurs inte automatiskt skall kunna påräkna att komma tillbaka som företagare. En form av mjuk auktorisation skulle krävas för den som vill komma tillbaka och bilda nytt företag efter konkurs – alternativt utnyttja ett vilande bolag som vederbörande har. Man skulle då koppla ett sådant här institut till att också vara ett stöd för de allvarligt syftande småföretagare som har gått i konkurs därför att de inte kunnat klara sig ekonomiskt. I systemet skulle kunna ingå konsult hjälp och utbildningsstöd till dessa företagare.

Utskottet säger sig vilja avvakta ett regeringsförslag som förväntas komma under andra halvåret 1976 och som bl. a. skall ta upp frågan om konkurskarantän. Därför vill jag inskränka mig till att anföra några synpunkter på vad jag tror är viktigt att ta med vid den beredning som sker i regeringskansliet just nu av de här frågorna.

Enstaka åtgärder hjälper naturligtvis inte, eftersom det finns många möjligheter att kringgå lagstiftningen, t. ex. utnyttjande av bulvaner. Det fordras ett helt batteri insatser på en gång för att lyckas. Kärnproblemet är ju att en person obehindrat kan återkomma som företagare efter konkurser. Det är som sagt möjligt att göra 16 konkurser på två år. Samhället ingriper inte, såvida man inte har bluffat med källskatten – det är det enda fall då man blir personligt ansvarig.

Jag tror att bestämmelser om auktorisation måste följas upp med andra insatser, om auktorisationen skall fungera. Jag skall nämna några som jag anser bör prövas vid regeringens beredning. Om en person är majoritetsägare i en stor uppsättning bolag, är det då inte rimligt att ha en lagstiftning som tvingar honom till en koncernredovisning? Det skulle troligen göra det lättare att bevaka den här typen av konkursbrottslighet.

I de fall när aktiebolagsformen används och ägandet är begränsat till mycket få personer – denna företagsform är ju tänkt för ett ägande som

fördelas på många personer – borde man kunna fundera på att koppla majoritetsinnehavet till styrelserepresentation. På den vägen skulle man kunna undgå eller i varje fall minska omfattningen av det system med rena bulvanföretag som är mycket utbrett och där styrelsen över huvud taget inte innehåller personer som representerar aktieägarintresset. Vidare bör övervägas om man inte borde minska möjligheterna att inneha vilande bolag. En åklagare har uttryckt det så: Att tillåta vilande bolag är som att ge en tjuv inbrottsverktyg. Den möjlighet som finns i dag att snabbt aktivera vilande bolag innebär att möjligheterna att komma åt konkursbrottsligheten begränsas.

I en rad av konkursbolagen arbetar man på det sättet att man köper in lager av större firmor. Detta är vanligt i storstadsområdena, i Stockholm bl. a. Man köper in och säljer t. ex. konsumtionskapitalvaror som TV-apparater, kylskåp och annat liknande, men man betalar inte utan går i konkurs och upprepar detta med nya bolag. Från polishåll hävdas att kontrollen från de större firmornas sida ofta kan vara för svag när det gäller vilka kunder man ger krediter till. Detta beror bl. a. därpå, menar man, att leverantörskrediter är avdragsgilla. Det är möjligt att minskade avdragsmöjligheter eller en begränsning på något sätt av leverantörskrediterna i beskattningen skulle öka risktagandet för de firmor som lånar ut dessa TV-apparater och kylskåp eller vad det kan vara. Det skulle rimligen stärka deras egen bevakning av vad för slags bolag de lånar ut till och därigenom vara en förebyggande insats med viss sanerande effekt.

För utebliven källskattebetalning görs i dag företagaren personligen ansvarig. Jag menar att man bör fundera över om man inte i någon form skulle utsträcka det personliga ansvaret för huvudgäldenären att gälla också andra skatter än källskatten, t. ex. moms, arbetsgivaravgifter och annat. Det borde också kunna stärka bevakningen av konkursbrottsligheten.

Slutligen har vi kravet på revision. Det finns i dag inget krav på att de revisorer som finns i aktiebolagen skall ha auktorisation. Enligt bedömningar bl. a. från polishåll är just bristen på kunniga revisorer en bidragande orsak till att konkursbrottsligheten kunnat breda ut sig så kraftigt som den har gjort. En viktig förebyggande insats när det gäller konkursbrottslighet skulle vara att tvingande kräva att samtliga revisorer som arbetar i bolagen skall vara auktoriserade eller godkända.

Ökade resurser till de samhällsorgan som arbetar med dessa frågor och bättre utbildning till dem som arbetar på området från samhällets sida är självklara krav. De har att kämpa mot krafter som utnyttjar allas lagens kryphål. Detta är också krav som ställs inte minst från t. ex. polisens skatterotlar.

Fru talman! Jag tror det är nödvändigt att ta ett sådant samlat grepp om man skall kunna få bukt med den tyvärr utbredda och enligt min uppfattning grova kriminalitet som konkursbrottsligheten innebär. Dels äventyrar den löntagarnas trygghet, dels lurar den samhället och skat-

tebetalarna på stora pengar, dels är den ett hot och ett besvär för de allvarligt syftande vanliga småföretagarna.

Herr WIRTÉN (fp):

Herr talman! I likhet med flera av dem som är intresserade av näringspolitik har jag uppmärksammat min länsbänkskamrat Karl Rasks interpellation om de mindre och medelstora företagen. Det är ju inte vardagsmat att en socialdemokratisk riksdagsman och företagare tar bladet från munnen och öppet talar om sin oro för den pågående koncentrationen inom näringslivet. Det är något av ett testamente herr Rask har lämnat med denna interpellation, då han inte tänker ställa upp till omval i år. Sämre testamente kunde man verkligen lämna efter sig, det vill jag gärna betyga.

Det var en påtagligt positiv ton gentemot de mindre och medelstora företagen också i industriministerns svar och i de följande kommentarerna till svaret. Det skiljer sig fördelaktigt från tidigare uttalanden från statsrådsbänken i dessa frågor.

Tidigare har den socialdemokratiska näringspolitiken mest gått ut på att försvara fusioner, t. o. m. om de inneburit att man närmat sig ett monopolförhållande. Sådana fusioner kän som bekant faktiskt gynnas genom finansministerns möjlighet att bevilja skattereduktion vid sammanslagning av företag. Storskalighet och rationalisering genom fusio-
nering av företag har tidigare varit något av en kungstanke i den socialdemokratiska näringspolitiken.

Visst finns en del sådana tankar kvar även i detta svar. Men det känns ändå som om den bl. a. från folkpartiet under många år framförda kritiken mot koncentrationsutvecklingen inom samhället i stort och kanske särskilt inom näringslivet höll på att ge resultat. Industriministern gör det viktiga erkännandet att "försäljningens inverkan på den s. k. maktkoncentrationen i näringslivet är en viktig frågeställning i sammanhanget". Det är ord från industriministern som vi kommer att ta fasta på. De visar på en medvetenhet om frågans vikt.

Men det räcker inte med det. Det räcker inte heller med att erkänna de mindre företagens betydelse för sysselsättningen, deras överlägsenhet när det gäller att producera många varor och tjänster bäst och billigast, att betona deras stora betydelse som underleverantörer och serviceföretag till de större företagen, att betona deras goda förmåga till anpassning till nya förhållanden och deras betydelse för förnyelseprocessen i samhälle och näringsliv. Det väsentliga är, vad denna nya medvetenhet leder till för slags näringspolitik. Där ger inte interpellationssvaret mycket av direkta, konkreta åtgärder – det är mest hänvisningar till pågående utredningar. För de mindre och medelstora företagen får man därför hoppas att det inte bara blir vackra ord från industriministern. De kommer, fru talman, inte att bryta den fortgående koncentrationen inom det svenska näringslivet.

Påståendet att regeringens näringspolitik i betydande utsträckning har

kommit att inriktas på att främja utvecklingen hos de mindre och medelstora företagen dementeras av den statistik som till dels finns redovisad i interpellationssvaret. Jag observerade att interpellanten, herr Rask, inte tyckte om att folkpartiledaren Per Ahlmark talat om att det sålts två företag om dagen 1974 och att försäljningen hållit minst samma takt under 1975. Men det är nu den bistra sanningen, och den pekar tyvärr på att man gjort motsatsen till att främja utvecklingen av de mindre och medelstora företagen. Tillvaron för familjeföretagarna har blivit så problemfylld att många av dem – alltför många – föredrar att ge upp.

Mot den bakgrunden framstår interpellanten Karl Rasks oro för utvecklingen som mycket starkt motiverad. Herr Rask har som bekant sin civila gärning i ett mindre gjuteri i södra delen av Jönköpings län, en del av vårt land som har ett ovanligt stort antal mindre och medelstora företag. Han har således problemen nära inpå sig och vet vad han talar om i denna fråga.

Industriministern diskuterar i sitt svar de faktorer han anser orsaka försäljningsvågen när det gäller de mindre och medelstora företagen. Han nämnde ett par av oss ofta påpekade orsaker. Jag tänker på generationsväxlingsproblemet och kapitalbeskattningen, ett par problem som har samband med varandra. Men det vore fel att påstå att dessa mångomtalade problem förs det allra minsta mot sina lösningar. Liksom tidigare hänvisades det bara till pågående utredningsarbete. Är det inte, herr industriminister, tid att övergå från ord till handling?

När det gäller förmögenhetsskatten vill jag säga att det måste vara fel att beskattningen blir så hård på i företaget arbetande kapital, dvs. byggnader och maskiner, att tillväxtkraften allvarligt försvagas. Det är ett kapital som inte är åtkomligt för ägarna att konsumera men till nytta för de anställda i företaget och för den bygd där företaget verkar. I industriministerns svar heter det bara att kapitalbeskattningen har anförts som ett problem vid generationsskiften. Och så kommer längre fram i svaret det obligatoriska löftet att företagsskatteberedningen skall se över kapitalskatteproblemen. Tacka för det, fru talman! Det borde ha gjorts för länge sedan! Då hade sannolikt försäljningsstatistiken sett annorlunda ut än vad den nu gör.

Herr Andersson i Örebro har tidigare motiverat folkpartiets ståndpunkter i näringspolitiken vad gäller de frågor som behandlas i de nu aktuella betänkandena från näringsutskottet. Jag skall därför inte gå in på det nu. Men jag skall, fru talman, avslutningsvis sammanfatta några av de åtgärder som vi i folkpartiet menar bör vidtas för att ge ett bättre arbetsklimate för den mindre företagsamheten. Industriministern har flera gånger här i dag efterlyst konkreta förslag.

Vi hävdar i folkpartiet att möjligheterna att slopa den allmänna arbetsgivaravgiften för de första fem anställda i ett företag och därmed också för egenföretagarna måste prövas positivt.

Kapitalförsörjningen för mindre och medelstora företag bör tryggas. Medel ur AP-fonden bör i ökad utsträckning ställas till deras förfogande

genom AB Industrikredit, AB Företagskredit och Företagskapital AB. Utlåningsmöjligheterna bör vidgas för företagarföreningarna.

Mindre och medelstora företag bör få rätt att bilda trygghetsfonder genom skattefria avsättningar.

Uppgiftslämnandet för de mindre företagen måste lindras och frågan om ekonomisk kompensation lösas.

En särskild bolagsform för mindre företag bör inrättas.

Arvs- och förmögenhetsbeskattningen bör läggas om, så att förmögenheter som utgör ett arbetande kapital i ett företag beskattas lindrigare än andra typer av förmögenheter.

Innovationsverksamhet och produktutvecklingsarbete i mindre företag bör ges ökat stöd. Företagarföreningarna bör ges möjlighet att lämna företag och enskilda produktutvecklingslån eller kreditgarantier. Uppfinnarstödet via styrelsen för teknisk utveckling bör byggas ut.

Detta är några av de åtgärder vi har föreslagit vid tidigare riksdagar och upprepat vid det här riksmötet. Det är, tror vi, åtgärder som kunde medföra en bättre arbetsmiljö för den mindre och medelstora företagssamheten.

Herr LOTHIGIUS (m):

Fru talman! Debattreglerna här i riksdagen har inte gjort det möjligt för mig att ta upp ett par frågor i samband med industriministerns interpellationssvar, utan jag har fått anteckna mig i slutet av talarlistan. Det är kanske litet besvärande för kammaren, men jag skall fatta mig kort.

Jag vill till att börja med konstatera – och det gjorde också herr Wirtén – att det är en positiv ton i interpellationssvaret. Det är jag som smålänning mycket tacksam för. Att sedan industriministern inte vill förstå bakgrunden till småföretagens reaktion i dag är en annan fråga.

Att de 2 300 småföretagarna som samlades i Jönköping reagerade emot någonting är alldeles givet. Det är en annan sak att ett och annat hårt ord fälldes, som naturligtvis inte vi som politiker kan instämma i – men det visar den stämning som f. n. råder. Jag deltog i företagarmötet i Jönköping, men jag deltog inte i debatten – för att inte en politiker skulle påverka mötets utformning och för att inte herr Rask och andra skulle säga att vi från vårt håll påverkade företagarna i deras opinionsyttringar. Det var därför jag inte tog upp någon diskussion där.

Vad jag tycker att regeringen borde förstå – i synnerhet industriministern med sin bakgrund – är den skillnad i företagsfilosofi och i arbetssätt som finns mellan stor- och småföretagsamhet. Man kan inte påstå att de är jämförbara storheter. Detta borde föranleda regeringen att med större varsamhet och urskiljning hantera småföretagsformen. Man kan inte behandla den företagstypen på samma sätt när det gäller begränsningslagar, inflytandelagar, skattelagar osv. Man kan på vissa punkter inte heller använda samma lagar som tillämpas för den enskilda människan, eftersom företagaren har ett speciellt produktansvar. Fe-

let är att så ändå sker.

Även om industriministern ger uttryck för en positiv önskan att slå vakt om småföretagsamheten, blir resultatet ett annat i den krassa verkligheten. När en bransch sviktar t. ex. på grund av svårigheter för småföretagsamheten är man av arbetsmarknadsskäl och av andra anledningar naturligtvis på regeringshåll snabb att vidta olika åtgärder.

I ett avsnitt av interpellationssvaret gör industriministern en analys av förvärven av småföretag och påpekar att skogs- och träindustribolag dominerar bland de industriföretag som sålts. En viktig del av bakgrunden till detta är den begränsade tillgången till råvara. Den smäländska företagsamheten på detta område slås ut i jakten på råvara i konkurrens med jättarna. De största företagen kan genom att in-teckna ett tillräckligt stort utrymme öka sin kapacitet. De företag det gäller är producentkooperationen, konsumentkooperationen, bolagen och statens egna investeringsbolag.

Herr Alsén talade varmt för konsumentkooperationen, som såvitt jag förstod borde vara allena-rådande i sammanhanget. Han rekommenderade alltså att den driftformen skulle överta småföretagsamheten. Delar industriministern den upplåtningen? Jag citerar följande ur industriministerns svar:

”Jag vill kraftigt understryka att ett starkt inslag av mindre och medelstora företag alltid bör finnas i vår ekonomi.”

Herr Alsén ansåg tydligt och klart att det var konsumentkooperationen som skulle överta den mindre företagsamheten.

Och vilka företag är det som köps upp? Jo, det är naturligtvis de bästa och de lönsammaste företagen. Detta är det ledsamma. Sedan blir många gånger de sämre kvar. En konsekvens av de investeringsbegränsningar för viss skogsindustri vad gäller råvaror och utbyggnader som nu införs är att de bästa småföretagen på området köps upp av skogsjättarna. Jag vill fråga: Hur skall man kunna göra det lättare för dessa småföretag att kvarstå som självständiga företag? Ja, jag hittar inga andra former för sådana åtgärder än de som från oppositionshåll, av herr Hovhammar och andra, har föreslagits såsom viktiga ingredienser i strävandena att få dessa företag att överleva. Vad som verkar i motsatt riktning är skattepolitiken, känslan av att Meidnerlagarna är förestående, trycket från Åmanlagarna osv. Jag menar att småföretagsamheten i dessa sammanhang måste hanteras annorlunda. Varför? Jo, därför att det i denna typ av företagsamhet automatiskt faller ett tyngre ansvar på företagsledaren och hans familj. Han lånar många gånger på familjens tillgångar för att kunna driva företaget.

Fru talman! Det var i huvudsak de här aspekterna på ämnet som jag ville föra fram.

Sedan vill jag ge herr Rask en eloge för det sätt på vilket han framförde sina synpunkter på småföretagsamheten. Jag vill i likhet med Rolf Wirtén säga att det är alldeles tydligt att herr Rask, som är gammal socialdemokrat och gammal småföretagare och ledamot av riksdagen sedan

många år, *nu* visar stark oro för småföretagsamheten i detta land. Det var givetvis något av ett testamente som han överlämnade. Jag tycker att det – bortsett från kritiken mot småföretagsamheten – var välförmulerat. Jag gratulerar honom till denna insats i riksdagens arbete.

Herr TRÄFF (m):

Fru talman! I likhet med herr Lothigius beklagar jag att jag kommer sent in i debatten. Jag hoppas att vad jag säger inte skall medföra att vi drar i gång någon ny debatt i anledning av industriministerns svar på interpellationen, men det är ändå ett par saker som jag anser det angeläget att få föra fram.

Här har talats – och talats mycket vackert – om de mindre företagen. Jag tror att praktiskt taget alla som har varit uppe och vittnat här mer eller mindre automatiskt har identifierat mindreföretagen med tillverkningsföretag. Jag vill därför gärna erinra om att flertalet av våra mindre företag inom näringslivet finns inom handeln och servicenäringarna. De är en betydelsefull del av näringslivet, och det finns all anledning att rikta speciell uppmärksamhet på den sektorn vid ett sådant här tillfälle, eftersom de företagen kanske inte främst kommer i fråga vid fusioner och försäljningar. Vad dessa företagare har att välja mellan är ofta att fortsätta rörelsen eller lägga ner sin verksamhet.

Jag tror, herr industriminister, att det är angeläget att man nu – efter att ganska länge ha koncentrerat sig på konsumentpolitik och arbetsrätt – också inriktar intresset på handels- och servicenäringarnas struktur och lönsamhetsproblem. De reformbehov som finns där är till en del desamma som för andra företag. Jag behöver därför inte upprepa dem, utan jag skall bara stryka under ett par synpunkter.

Den ena punkten är den ensidiga brandskattningen av produktionsfaktorn arbete som sker genom de radikalt höjda arbetsgivaravgifterna av olika slag och som drabbar denna sektor av näringslivet utomordentligt hårt. Den andra punkten är önskemålet om en effektiv och förebyggande kontroll- och registreringslagstiftning för handels- och servicenäringarna, så att jämlika konkurrensförutsättningar skapas. Tilltron hos de här grupperna till den framtida näringspolitiken är i hög grad beroende på hur dessa önskemål kan tillgodoses.

Herr industriminister! Företagarna är inga professionella "gråterskor" – i varje fall inte den typ av företagare som jag vill karakterisera som riktiga företagare. Men det är kanske ändå så att när de synpunkter som de vill framföra inte uppmärksammas då de framförs i ett normalt tonläge så kan en viss höjning av rösten vara motiverad och förståelig.

Jag kan ju som exempel peka på en del händelser som nyligen inträffat i landet, de s. k. affärerna, som har väckt en omfattande debatt bland politiker och i massmedia. Jag konstaterar att de frågor som de debatterna gäller i regel redan av näringslivets organisationer hade aktualiserats hos de ansvariga instanserna. Inom näringslivets organisationer upplever man en tilltagande svårighet att få till stånd en saklig debatt i företagsfrågorna

och en bristande vilja att beakta de framförda synpunkterna. Det förefaller ibland som om man ansåg att de synpunkter som kommer ifrån näringslivets organisationer är mer dikterade av begränsade partsintressen än vad som är fallet exempelvis när fackliga arbetstagarorganisationer framför sina intressen. Och det gäller både i förhållande till statsmakterna och i förhållande till massmedia.

Det är kanske inte så märkligt att röstläget höjts litet grand på senare tid. Föremål för dessa kritiska röster är näringslivets organisationer, som man ifrån företagarehåll tydligen tycker har varit alltför passiva.

Hur är det med förmågan att lyssna och handla i ett par av de frågor som industriministern själv tog upp?

Jag skall inte upprepa den lilla överläggning som herr finansministern och jag hade i förrgår kväll, men när det gäller skatterna är det ingalunda så klart – som jag sade då och som jag nu gärna vill upprepa – att den lättnad i kapitalbeskattningen, som alla tycks vara ense om och som finansministern i förrgår kväll trodde sig kunna utlova skulle föreslås i ett betänkande från företagsskatteberedningen vid årsskiftet, kommer att innebära de långtgående förslag till förändringar som har efterlysts. Det uppges i varje fall att direktiven skulle göra det omöjligt för den sittande expertgruppen att komma med sådana förslag. Så här är det nog ett ganska stort avstånd mellan å ena sidan löften och förhoppningar och å andra sidan det som skall bli realiteter. Vi har väl anledning att avvakta förslagen, men jag är tyvärr skeptisk på resultatet.

Företagens uppgiftslämnande var också föremål för en överläggning i förrgår eftermiddag. Industriministern hänvisade till överläggningen, men det var väl en felsägning från statsrådets sida när han uppgav att betänkandet om företagens uppgiftslämnande, UFU-utredningen, är ute på remiss. Finansministern lovade att det skulle ut på remiss. Jag hoppas att detta aktualiserande ifrån vår sida möjligen kan påskynda behandlingen, men beslutsunderlaget i frågan kommer ju tyvärr ändå inte att vara komplett. Önskemålet att även ersättningsfrågan skulle utredas har inte tillmötesgått, och därför kommer det att vara ett något haltande underlag man får ta ställning till.

Fru talman! Det har sagts att företagarnas inställning till sitt yrke och sin framtid delvis är av psykologisk karaktär. Och det är nog så sant som det är sagt. Jag noterade att statsministern i årets allmänekonomiska debatt vid ett tillfälle när man diskuterade företagen i blandekonomin sade ungefär så här – jag tror att det nästan är ordagrant: Det skall finnas plats för initiativrika och duktiga människor i blandekonomin. Ja, det har vi råd med.

Det låter utomordentligt generöst att man från socialdemokratiskt håll anser sig ha råd med detta. Jag tror att vi i det här landet inte har råd att vara utan dessa initiativrika och duktiga människor.

Överläggningen var härmed slutad.

Fredagen den
28 maj 1976

Näringspolitiken

Näringsutskottets betänkande nr 53

Punkten 1

M o m . 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkande nr 53 punkten 1 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 210
Nej - 109
Avstår - 2

M o m . 2

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 53 punkten 1 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 233
Nej - 84
Avstår - 2

Fredagen den
28 maj 1976

Näringspolitiken

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 3 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. samt 3:o) reservationen nr 4 av herr Andersson i Örebro, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Börjesson i Glömminge begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Andersson i Örebro begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 53 punkten 1 mom. 4 antar reservationen nr 3 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 4 av herr Andersson i Örebro.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Andersson i Örebro begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 87
Nej - 29
Avstår - 205

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 53 punkten 1 mom. 4 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 210
Nej - 82
Avstår - 29

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i

Nr 140

Fredagen den
28 maj 1976

Näringspolitiken

Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 53 punkten 1 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 234
Nej - 85
Avstår - 2

Punkterna 2-5

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 6

M o m . 1 o c h 2

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 53 punkten 6 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 208
Nej - 110
Avstår - 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarkaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 53 punkten 6 mom. 4 röstas ja,

den det ej vill röstas nej.

Vinner nej har kammarkaren bifallit reservationen nr 7 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 158
Nej - 159
Avstår - 4

Punkterna 7-10

Kammarkaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Näringsutskottets betänkande nr 54

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarkaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 1 röstas ja,

den det ej vill röstas nej.

Vinner nej har kammarkaren bifallit reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 235
Nej - 83
Avstår - 3

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upp-

Fredagen den
28 maj 1976

Näringspolitiken

lästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaran bifallit reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvckan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 159
Nej – 159
Avstår – 3

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Fru tredje vice talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på fru tredje vice talmannens anmodan fru Ekholm-Frank (s) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Kammaran hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll bifallit reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl.

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaran bifallit reservationen nr 3 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarans ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Regnéll begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 242
Nej – 77
Avstår – 2

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarken bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammarken bifallit reservationen nr 4 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hovhammar begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 178
Nej - 138
Avstår - 5

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herrar Regnéll och Hovhammar, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarken bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammarken bifallit reservationen nr 5 av herrar Regnéll och Hovhammar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hovhammar begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 269
Nej - 50
Avstår - 2

Mom. 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarken bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammarken bifallit reservationen nr 6 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hovhammar begärde röst-

Nr 140

Fredagen den
28 maj 1976

Näringspolitiken

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 244

Nej – 70

Avstår – 6

Mom. 7

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herr Svensson i Malmö, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Pettersson i Västerås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarén bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 8 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarén bifallit reservationen nr 7 av herr Svensson i Malmö.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammaréns ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Pettersson i Västerås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 301

Nej – 16

Avstår – 3

Mom. 9

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av herr Pettersson i Västerås, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Pettersson i Västerås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarén bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 9 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarén bifallit reservationen nr 8 av herr Pettersson i Västerås.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammaréns ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Pettersson i Västerås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 303

Nej – 15

Avstår – 3

Mom. 11

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 9 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 11 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 9 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 159

Nej – 159

Avstår – 3

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Fru tredje vice talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på fru tredje vice talmannens anmodan herr Johansson i Hållsta (c) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla ja.

Kammaren hade alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll bifallit utskottets hemställan.

Mom. 12 och 13

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 14

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 10 av herrar Andersson i Örebro och Hovhammar, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Andersson i Örebro begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 14 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 10 av herrar Andersson i Örebro och Hovhammar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Andersson i Örebro begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 251
Nej - 65
Avstår - 4

Mom. 15

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 11 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 15 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 11 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Regnéll begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 159
Nej - 159
Avstår - 3

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Fru tredje vice talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på fru tredje vice talmannens anmodan herr Håll (s) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla ja.

Kammaren hade alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll bifallit utskottets hemställan.

Mom. 16

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 12 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 16 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 12 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 159
Nej - 159
Avstår - 3

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Fru tredje vice talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på fru tredje vice talmannens anmodan herr Lothigius (m) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla ja.

Kammaren hade alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll bifallit utskottets hemställan.

Mom. 17

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 18

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 13 av herrar Regnéll och Hovhammar, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 18 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 13 av herrar Regnéll och Hovhammar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hovhammar begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 271
Nej - 48
Avstår - 2

Mom. 19

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 14 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarkaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 19 röstas ja,
den det ej vill röstas nej.
Vinner nej har kammarkaren bifallit reservationen nr 14 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 238
Nej - 80
Avstår - 2

Mom. 20

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 21

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 15 av herrar Regnéll och Siegbahn, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarkaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 21 röstas ja,
den det ej vill röstas nej.
Vinner nej har kammarkaren bifallit reservationen nr 15 av herrar Regnéll och Siegbahn.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Regnéll begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 271
Nej - 48
Avstår - 2

Mom. 22

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 16 av herrar Regnéll och Siegbahn, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarén bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 22 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarén bifallit reservationen nr 16 av herrar Regnéll och Siegbahn.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammaréns ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Regnéll begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	267
Nej	–	50
Avstår	–	3

Mom. 23 och 24

Kammarén biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 25

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 17 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarén bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 mom. 25 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarén bifallit reservationen nr 17 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammaréns ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	202
Nej	–	116
Avstår	–	2

Nr 140

**Fredagen den
28 maj 1976**

Näringspolitiken

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

§ 2 Beskattningen av realisationsvinster, m. m.

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1975/76:63 med anledning av propositionen 1975/76:180 om ändrade regler för beskattning av realisationsvinster, m. m. jämte motioner.

I propositionen 1975/76:180 hade regeringen (finansdepartementet) föreslagit riksdagen att anta vid propositionen följande förslag till

1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
2. lag om ändring i förordningen (1968:276) om uppskov i vissa fall med beskattning av realisationsvinst,
3. lag om ändring i förordningen (1967:752) om avdrag vid inkomst-taxeringen för avsättning till fond för återanskaffning av fastighet,
4. lag om ändring i lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomst-skatt för ackumulerad inkomst,
5. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

"I propositionen föreslås en höjning av skatten på aktievinster samt en skärpning i vissa avseenden av beskattningen av realisationsvinster vid fastighetsförsäljning.

Beträffande fastigheter föreslås att realisationsvinst i sin helhet skall vara skattepliktig oavsett innehavstidens längd. Nuvarande reduktion av skattepliktig vinst till 75 % efter två års innehav skall alltså slopas. I fråga om fastigheter som har förvärvats före den 1 januari 1952 skall anskaffningskostnaden i princip anses motsvara 150 % av 1952 års taxeringsvärde. Nuvarande indesuppräkningskostnaden lik-som det fasta tillägget med 3 000 kr. per år av innehavstiden behålls, dock med den begränsningen att uppräkningskostnaden och tillägg inte får ske för tid före år 1952. Värdeminskningsavdrag som enligt nuvarande regler skall återföras till beskattning vid vinstberäkningen föreslås bli index-uppräknade på samma sätt som anskaffningskostnaden. I övrigt förutsätts reglerna för vinstberäkningen förbli i stort sett oförändrade. Rätten till uppskov med realisationsvinstbeskattning föreslås utvidgad. Uppskov skall i fortsättningen kunna medges även vid frivillig försäljning av fastighet som utgör den skattskyldiges permanenta bostad.

Hela vinsten vid aktieförsäljning föreslås liksom hittills bli beskattad om försäljningen äger rum inom en innehavstid som i princip motsvarar två år. Beträffande aktier som har innehafts längre tid föreslås att 40 % av realisationsvinsten skall beskattas. Nuvarande bestämmelser om av-trappning av skatteplikten under tredje-femte året och beskattning enligt schablon av 10 % av försäljningspriset vid försäljning efter fem år skall alltså upphöra. För att underlätta vinstberäkningen för aktier som in-nehafts längre tid föreslås en särskild schablonregel, som innebär att an-skaffningskostnaden i vissa fall får beräknas till belopp som motsvarar halva försäljningspriset. Av praktiska skäl föreslås att avdrag liksom hit-

tills får göras med 500 kr. från vinst vid försäljning av äldre aktier.

Nuvarande bestämmelser om realisationsvinstbeskattning för annan lös egendom än aktier o. d. skall enligt förslaget behållas oförändrade.

De nya reglerna avses i princip bli tillämpliga på försäljningar som sker efter utgången av mars 1976."

I detta sammanhang hade behandlats

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna
1975/76:2427 av fru Troedsson m. fl. (m),

1975/76:2428 av fru Troedsson m. fl. (m),

1975/76:2447 av herr Jansson m. fl. (s), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde utredning och förslag beträffande beskattning av vinster vid försäljning av konst, antikviteter o. d.,

1975/76:2479 av herr Fridolfsson m. fl. (m, c, fp), vari hemställts att riksdagen beslutade

1. att 35 § 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skulle ha av motionärerna angiven lydelse, innebärande att för icke börsnoterade aktier som innehafts i minst 10 år skulle endast 20 % av realisationsvinsten vara skattepliktig.

2. att punkt 2 b andra stycket av anvisningarna till 36 § kommunalskattelagen (1928:370) skulle ha av motionärerna angiven lydelse, innebärande att ingångsvärdet för icke börsnoterade aktier skulle få tas upp till hela deklarationsvärdet per den 31 december 1975,

1975/76:2480 av herrar af Ugglas (m) och Nyquist (fp),

1975/76:2481 av herrar af Ugglas (m) och Nyquist (fp), vari hemställts att riksdagen med ändring av propositionen beslutade om sådan lydelse av 35 § 3 mom. andra stycket kommunalskattelagen (1928:370) att detta stycke icke omfattade aktiefonds avyttring av egendom som avsågs i detta moment,

1975/76:2482 av herr Åsling m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen beslutade

1. att den framräknade vinsten vid fastighetsförsäljningar skulle beskattas till 75 % om fastigheten innehafts mer än sex år och i sin helhet om fastigheten innehafts kortare tid,

2. att jordbrukare som avyttrade hela sin jordbruksfastighet med undantag av mangårdsbyggnad med tillhörande tomt fick åtnjuta s. k. 3 000 kr.-tillägg i enlighet med vad som anförts i motionen, samt

3. att schablonavdraget vid försäljning av aktier höjdes från 500 till 1 000 kr. per år.

Nr 140

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

1975/76:2512 av herr Bergqvist (s),

1975/76:2513 av herr Olsson i Järvsö (c), vari hemställt att riksdagen vid sin behandling av propositionen beslutade

1. att gränsen mellan yngre och äldre aktier vid realisationsvinstberäkningen skulle sättas till två år räknat från förvärvsdagen,
2. att den i propositionen föreslagna schablonmetoden för beräkningen av anskaffningskostnader för aktier skulle få utnyttjas såväl beträffande börsnoterade som icke börsnoterade aktier, samt
3. att ingångsvärdet för äldre icke börsnoterade aktier enligt övergångsbestämmelserna skulle få tas upp till motsvarande belopp som deklarationsvärdet den 31 december 1975,

1975/76:2514 av herr Olsson i Järvsö m. fl. (c), vari hemställt att riksdagen vid behandlingen av propositionen beslutade att aktiefonder inte skulle vara skattskyldiga för realisationsvinst på aktier, som innehafts mer än två år utöver anskaffningsåret.

1975/76:2515 av herr Westberg i Ljusdal (fp),

1975/76:2519 av herr Ahlmark m. fl. (fp), vari hemställt

1. att riksdagen beslutade att endast den verkliga vinst som uppkom vid försäljning av aktier och dylika värdehandlingar beräknades genom indexreglering av anskaffningsvärdena på sätt som i motionen anförts samt att 75 % av den sålunda framräknade vinsten skulle tas upp till beskattning om minst två år förflutit efter tidpunkten för anskaffandet av egendomen,
2. att riksdagen beslutade att schablonavdraget vid beskattning av realisationsvinster vid aktieförsäljning sattes till 1 000 kr.,
3. att lagen om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) gavs en häremot svarande lydelse,
4. att riksdagen beslutade att ändringarna i samtliga i propositionen berörda lagar trädde i kraft den dag författningstexten utkommit i Svensk författningssamling,

1975/76:2520 av herr Bohman m. fl. (m), vari hemställt att riksdagen beslutade

1. att avslå förslaget i propositionen om borttagandet av det fasta 3 000 kr.-avdraget och indexuppräkningskostnaden för fastigheter köpta före 1952 för tid före detta år,
2. att den skattskyldige som alternativ till anskaffningskostnaden vid beräkning av ingångsvärdet skulle få ta upp 150 % av taxeringsvärdet år 1952,
3. att vid försäljning av fastighet efter 2 års innehav liksom nu den skattepliktiga vinsten skulle begränsas till 75 % av den framräknade vinsten,

4. att regeringen eller myndighet som regeringen bestämt skulle kunna förlänga den föreslagna treåriga tidsfristen för anskaffning av ersättningsfastighet vid uppskov med realisationsvinstbeskattning i ytterligare upp till tre år,

5. att hos regeringen anhålla om förslag till indexreglering av aktievinstbeskattningen,

6. att i avvaktan på en indexreglerad aktievinstbeskattning skatteplikten begränsades till 30 % av vinsten efter 2 års aktieinnehav och till 20 % efter 10 års innehav,

7. att den 30-procentiga och den 20-procentiga beskattningen skulle inträda 2 respektive 10 år efter den dag då aktierna inköpts,

8. att avslå förslaget att som anskaffningskostnad för äldre aktie skulle anses den genomsnittliga anskaffningskostnaden för samtliga äldre aktier av samma slag som den avyttrade, vilka den skattskyldige innehade vid avyttringstillfället,

9. att gifta skattskyldiga skulle åtnjuta ett avdrag om 1 000 kr. från den beräknade skattepliktiga realisationsvinsten,

10. att som anskaffningsvärde för andra aktier än börsnoterade sådana som innehafts i minst 5 år skulle gälla förmögenhetsvärdet per den 31 december 1975,

11. att de ändrade realisationsvinstskattereglerna skulle gälla från och med den 1 juli 1976, samt

12. att i övrigt ge regeringen till känna vad i motionen anförts.

1975/76:2521 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen med godkännande i övrigt av propositionen beslutade

1. att hos regeringen begära tilläggsdirektiv till 1972 års skatteutredning och företagsskatteberedningen innebärande att utredningarna bygga på sina förslag om reformering av realisationsvinstbeskattningen på följande principer:

a. hela realisationsvinsten borde i princip vara skattepliktig,

b. även realisationsvinst från avyttring av lös egendom avsedd för personligt bruk borde vara skattepliktig,

c. beskattningen av realisationsvinster borde vara av minst samma skärpa som beskattningen av arbetsinkomster,

2. att 35 § 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) gavs en sådan innebörd att 75 (i stället för 40) % av vinsten vid avyttring gjordes skattepliktig och således erhöles av motionärerna angiven lydelse,

3. att punkten 2 a i anvisningarna till 36 § i kommunalskattelagen ändrades och gavs en sådan innebörd att endast den del av ingångsvärdet som fastighetsägaren själv finansierat fick indexuppräknas samt att omräkningen skulle ske med ledning av en indexserie, grundad på nettoprisindex (i stället för som nu konsumentprisindex) och dessutom att den bestämmelse som medgav avdrag med 3 000 kronor för varje påbörjat kalenderår före taxeringsåret utgick och punkt 2 a således gavs av motionärerna angiven lydelse,

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

4. att regeringens förslag till 35 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370) det stycke utgick som började med "Uppskov enligt" och slutade med "en förvärvskälla".

1975/76:2522 av herr Josefson m. fl. (c), vari hemställdes att riksdagen vid sin behandling av propositionen beslutade

1. att uppräkningsfaktorn 133 % vid beräkningen av fastighets ingångsvärde skulle gälla först fr. o. m. 1975 års taxeringsvärden.

2. att 1 kr.-schablonen vid delavyttring av fastighet fick tillämpas även vid försäljningar av enstaka fritidstomter.

3. att de föreslagna bestämmelserna rörande fastighetsinventarier vid beräkningen av fastighets ingångsvärde endast skulle tillämpas på rörelsefastigheter som förvärvats efter utgången av juni månad 1969 och jordbruksfastigheter som förvärvats efter utgången av år 1972.

4. att samtliga förbättringskostnader som uppförts på plan skulle grunda avdragsrätt vid beräkningen av realisationsvinst på fastighet.

5. att det skattefria beloppet i samband med engångsersättningar sattes till 5 000 kr..

6. att riksskatteverket när det gällde uppskov med realisationsvinstbeskattningen i särskilda fall fick medge undantag från bestämmelsen om att ersättningsfastighet skulle ha förvärvats före utgången av tredje kalenderåret, samt

7. att övergångsbestämmelserna kompletterades med en regel enligt vilken dagen för meddelande av expropriationstillstånd eller liknande förfarande skulle vara avgörande för vilka regler som skulle tillämpas i expropriationsfallen.

1975/76:2523 av herr Olsson i Sundsvall (c),

1975/76:2524 av fru Troedsson (m), vari hemställdes att riksdagen beslutade att hänsyn till latent skatteskuld skulle tas vid arvs-, gåvo- och förmögenhetsbeskattningen av aktier på sätt som i motionen föreslagits,

1975/76:2525 av fru Troedsson (m), vari hemställdes att riksdagen beslutade att aktiefonder och liknande institutioner som hade som enda mål att förvalta andelsägarnas kapital inte skulle beskattas för sina realisationsvinster,

1975/76:2526 av fru Troedsson (m) och herr Magnusson i Borås (m),

1975/76:2527 av fru Troedsson (m) och herr Regnéll (m), vari hemställdes att riksdagen beslutade att – som alternativ till schablonavdraget – medge skattefri försäljning av flerårsaktier för sammanlagt 5 000 kr. under beskattningsåret och till det dubbla för sambeskattade skattskyldiga tillsammans.

dels de under allmänna motionstiden vid 1975 års riksmöte väckta motionerna

1975:17 av herr Sjöholm (fp),

Nr 140

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

1975:437 av herr Petersson i Gäddvik m. fl. (m), vari hemställts att riksdagen begärde hos regeringen att motionen överlämnades till realisationsvinstkommittén för beaktande.

1975:438 av herr Petersson i Röstånga m. fl. (fp),

1975:439 av herr Schött m. fl. (m),

1975:696 av herrar Johansson i Vrångebäck (m) och Andersson i Ljung (m),

1975:1038 av herr Bergqvist m. fl. (s), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde utredning och förslag om

1. att i den personliga förmögenhetsbeskattningen få med de allra största privata samlingarna av konst och dylikt,

2. att få en samordnad förmögenhetsbeskattning av smycken och konst,

3. att utsträcka femårsperioden för realisationsvinstbeskattning vid försäljning av konst och dylikt,

4. att registrera stora köp av konst och dylikt,

5. att åtgärder vidtogs för att komma till rätta med sådan kapitalflykt till utlandet vilken skedde via handel med konst,

1975:1095 av herrar af Ugglas (m) och Persson i Heden (c),

dels de under allmänna motionstiden vid 1975/76 års riksmöte väckta motionerna

1975/76:457 av herr Nilsson i Agnäs m. fl. (m, c, fp),

1975/76:707 av herr Stridsman m. fl. (c),

1975/76:882 av herr Korpås m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen beslutade att hos regeringen begära förslag till sådana ändringar i beskattningsreglerna, att nuvarande nackdelar med realisationsvinstbeskattningen eliminerades vid ianspråktagande av mark för militära ändamål,

1975/76:961 av herr Carlström m. fl. (fp, c, m),

1975/76:1007 av herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c) och Gustafsson i Stenkyrka (fp),

1975/76:1010 av fru Nilsson i Kristianstad m. fl. (c, m, fp),

1975/76:1020 av herr Olsson i Sundsvall (c), vari hemställts att riksdagen hos regeringen skulle anhänga om förslag till ändring av kommunalskattelagen, innebärande att ett grundavdrag på 5 000 kr. infördes vid beräkning av realisationsvinstskatten på kontantärsättning som utgick för mark vid fastighetsreglering enligt 5 kap. fastighetsbildningslagen (1970:988) och

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

1975/76:2111 av herr Ahlmark m. fl. (fp), vari under punkten 1 hemställdes att riksdagen beslutade att upphäva nuvarande bestämmelser angående möjlighet till befrielse från realisationsvinstbeskattning vid företagsfusioner.

Utskottet hemställde

1. beträffande realisationsvinstbeskattningens allmänna utformning att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1975/76:2520 punkten 12,
- b. motionen 1975/76:2521 punkterna 1 a och c,
- c. motionen 1975:17 i vad den inte behandlats i moment 12 a nedan,

2. beträffande de allmänna principerna för fastighetsvinstberäkningen att riksdagen med avslag på motionerna 1975/76:2482 punkten 1 och 1975/76:2520 punkten 3 skulle bifalla propositionen i denna del,

3. beträffande fastighets ingångsvärde att riksdagen skulle

a. med avslag på motionen 1975/76:2520 punkterna 1 och 2 bifalla propositionen i motsvarande del,

b. med avslag på motionen 1975/76:2522 punkten 1 bifalla propositionen i motsvarande del,

4. beträffande fasta inventarier att riksdagen skulle bifalla propositionen i denna del med de ändringar utskottet i betänkandet förordat och avslå motionen 1975/76:2522 punkten 3 i den mån den inte därigenom var tillgodosedd,

5. beträffande förbättringskostnader att riksdagen skulle

a. med bifall till motionen 1975/76:2522 punkten 4 anta propositionen i denna del med den ändring utskottet i betänkandet förordat,

b. avslå motionen 1975/76:2427 i den mån den inte var tillgodosedd genom vad utskottet hemställt,

6. beträffande indexuppräknings vid fastighetsvinstbeskattningen att riksdagen skulle

a. med avslag på motionen 1975/76:2521 punkten 3 i denna del anta propositionen såvitt nu var i fråga,

b. avslå motionen 1975:696,

7. beträffande 3 000-kronorstillägget att riksdagen skulle

a. med avslag på motionen 1975/76:2521 punkten 3 i denna del bifalla propositionen i motsvarande del,

b. avslå motionerna 1975/76:2482 punkten 2, 1975/76:2523 punkterna 2 och 3 och 1975/76:2526,

c. anta den i propositionen föreslagna 10 000-kronorsgränsen med den ändring utskottet i betänkandet förordat och avslå motionen 1975/76:2515 i den mån den inte därigenom var tillgodosedd,

8. beträffande försäljning av del av fastighet att riksdagen skulle bifalla propositionen i denna del varigenom yrkandet i motionen 1975/76:2522 punkten 2 var tillgodosett,

9. beträffande marköverföring att riksdagen skulle bifalla propositionen i denna del varigenom yrkandet i motionen 1975/76:1020 var till-

godosett,

10. beträffande markupplåtelser m. m. att riksdagen skulle
a. avslå motionerna 1975/76:2522 punkten 5 och 1975/76:2523 punkten 1,

b. bifalla propositionen i vad avsåg skogsbeskattningen med det tillägg till övergångsbestämmelserna som utskottet i betänkandet förordat,

11. beträffande uppskavsreglerna att riksdagen skulle

a. med avslag på motionerna 1975/76:2512 och 1975/76:2521 punkten 4 bifalla det i propositionen framlagda förslaget att uppskov skulle kunna medges även beträffande vinster vid frivilliga försäljningar samt avslå

1. motionen 1975:437 i motsvarande del,

2. motionen 1975:438,

3. motionen 1975:439,

4. motionen 1975:1095,

5. motionen 1975/76:457,

6. motionen 1975/76:1007 punkten 2,

7. motionen 1975/76:2523 punkten 4, i den mån de inte var tillgodosedda genom förslaget i propositionen.

b. bifalla propositionen i vad avsåg tidsfristen beträffande uppskavsreglerna med de ändringar utskottet i betänkandet förordat och avslå motionerna 1975:437 i motsvarande del, 1975/76:882 i motsvarande del, 1975/76:1007 punkten 1, 1975/76:2428, 1975/76:2520 punkten 4 och 1975/76:2522 punkten 6 i den mån de inte därigenom var tillgodosedda,

12. beträffande huvudprinciperna för aktievinstbeskattningen att riksdagen skulle

a. med avslag på motionen 1975:17 i vad den inte behandlats i moment 1 samt på motionerna 1975/76:2479 punkten 1, 1975/76:2519 punkten 1 med undantag för tidsgränsen, 1975/76:2520 punkterna 5, 6 och 7 i vad den inte behandlas under b nedan och 1975/76:2521 punkten 2 bifalla propositionen i denna del,

b. bifalla motionen 1975/76:2513 punkten 1, 1975/76:2519 punkten 1 och 1975/76:2520 punkten 7 i vad de avsåg att tidsgränsen mellan nya och äldre aktier skulle beräknas till två år från inköpsdagen och med denna ändring anta propositionen i motsvarande del,

13. beträffande beräkningen av anskaffningskostnaden för aktier att riksdagen med bifall till propositionen i denna del skulle avslå

a. motionen 1975/76:2520 punkten 8,

b. motionen 1975/76:2513 punkten 2,

14. beträffande schablonavdraget att riksdagen med avslag på motionerna 1975/76:2482 punkten 3, 1975/76:2519 punkterna 2 och 3, 1975/76:2520 punkten 9 och 1975/76:2527 skulle bifalla propositionen i denna del,

15. beträffande ingångsvärdet vid övergången att riksdagen skulle bifalla propositionen i denna del med de ändringar utskottet i betänkandet förordat och avslå motionerna 1975/76:2479 punkten 2, 1975/76:2513 punkten 3 och 1975/76:2520 punkten 10 i den mån de inte därigenom

Nr 140

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

var tillgodosedda,

16. beträffande dispensreglerna vid strukturrationalisering att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2111 punkten 1 i den mån den inte var tillgodosedd genom vad utskottet i betänkandet anförde,

17. beträffande annan lös egendom än aktier, m. m. att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1975:1038,
- b. motionen 1975/76:2447,
- c. motionen 1975/76:2521 punkten 1 b,

18. beträffande realisationsförlust att riksdagen skulle bifalla propositionen med den ändring utskottet i betänkandet förordade,

19. beträffande ackumulerad inkomst m. m. att riksdagen skulle

- a. bifalla propositionen i denna del, varigenom motionerna 1975:437 och 1975/76:882 i vad de inte behandlats i moment 11 var tillgodosedda,
- b. avslå motionen 1975/76:707,

20. beträffande aktiefonder att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1975/76:2481,
- b. motionen 1975/76:2514,
- c. motionen 1975/76:2525,

21. beträffande emissions- och fondstämplat att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2480,

22. beträffande latent skatteskuld att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2524,

23. beträffande rörelse att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1975/76:961,
- b. motionen 1975/76:1010,

24. beträffande övergångsbestämmelserna att riksdagen skulle

- a. med avslag på motionerna 1975/76:2519 punkten 4 och 1975/76:2520 punkten 11 bifalla förslaget i propositionen att de nya reglerna skulle tillämpas beträffande avyttringar som skedde efter utgången av mars 1976,

- b. bifalla motionen 1975/76:2522 punkten 7 på sätt utskottet i betänkandet förordade.

25. beträffande övriga ej behandlade frågor att riksdagen skulle bifalla propositionen i dessa delar,

26. beträffande författningsförslagen att riksdagen till följd av vad ovan hemställts och i betänkandet anförts skulle anta de vid propositionen fogade förslagen till

1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) med de ändringar att dels 35 § 3 mom. punkterna 2 a, 2 b och 4 av anvisningarna till 36 § och punkt 3 av övergångsbestämmelserna erhöles som utskottet föreslagit,

dels till övergångsbestämmelserna fogades två nya punkter, 10 och 11, av den lydelse som utskottet föreslagit.

2. lag om ändring i förordningen (1968:276) om uppskov i vissa fall med beskattning av realisationsvinst med den ändringen att 2 § erhöles

den lydelse som utskottet föreslagit,

3. lag om ändring i förordningen (1967:752) om avdrag vid inkomst-taxeringen för avsättning till fond för återanskaffning av fastighet,

4. lag om ändring i lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomst-skatt för ackumulerad inkomst,

5. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272).

Reservationer hade avgivits

beträffande realisationsvinstbeskattningens allmänna utformning

1. av herr Magnusson i Borås (m) och fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 1 a bort hemställa

att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2520 punkten 12 i den mån den inte var tillgodosedd genom vad reservanterna anfört,

beträffande de allmänna principerna för fastighetsvinstberäkningen m. m.

2. av herr Magnusson i Borås (m) och fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 2 och 26 bort hemställa

att riksdagen skulle

1. bifalla motionen 1975/76:2520 punkten 3 samt avslå propositionen i motsvarande del och motionen 1975/76:2482 punkten 1 i vad den inte därigenom var tillgodosedd,

2. till följd härav besluta

a. beträffande förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

dels att ingressen skulle ha av reservanterna föreslagen lydelse,

dels att 35 § 2 mom. skulle erhålla av reservanterna föreslagen lydelse,

dels att punkt 2 a av anvisningarna till 36 § tillfogades ytterligare ett nytt stycke, som togs in sist i anvisningspunkten, av den lydelse reservanterna föreslagit, innebärande att vid avyttring av fastighet skulle beräkning av realisationsvinst och realisationsförlust göras särskilt för varje avyttrad taxeringsenhet eller del av taxeringsenhet,

dels i fråga om övergångsbestämmelserna att punkterna 8–10 skulle utgå och att punkten 11 till följd härav skulle betecknas såsom punkt 8,

b. beträffande förslaget till lag om ändring i förordningen (1968:276) om uppskov i vissa fall med beskattning av realisationsvinst att 1 och 4 §§ skulle erhålla av reservanterna föreslagen lydelse.

c. beträffande förslaget till lag om ändring i förordningen (1967:752) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättning till fond för återanskaffning av fastighet att 2 § skulle ha av reservanterna föreslagen lydelse.

d. beträffande förslaget till lag om ändring i lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst att ingressen skulle erhålla av reservanterna föreslagen lydelse.

3. av herrar Andersson i Knäred, Josefson, Olsson i Järvsö och Hal-

Nr 140

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

Nr 140

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

lenius (samtliga c) som ansett att utskottet under 2 och 26 bort hemställa

1. att riksdagen skulle bifalla motionen 1975/76:2482 punkten 1 samt avslå propositionen i motsvarande del och motionen 1975/76:2520 punkten 3 i den mån den inte därigenom var tillgodosedd,

2. att riksdagen till följd härav beslutade
dels att 35 § 2 mom. första stycket kommunalskattelagen (1928:370) skulle ha av reservanternas förslagen lydelse,

dels att anta de i reservationen nr 2 upptagna författningsförslagen i övrigt,

4. av herr Mundebo (fp) som ansett att utskottet under 2, 7a och 26 bort hemställa

att riksdagen skulle

1. med avslag på motionerna 1975/76:2482 punkten 1, 1975/76:2520 punkten 3 och 1975/76:2521 punkten 3 i denna del bifalla propositionen i motsvarande delar med den ändring i fråga om 3 000-kronorstillägg för tid före 1952 som reservanten förordnat,

2. till följd härav besluta att punkt 2a tolfte stycket av anvisningarna till 36 § kommunalskattelagen (1928:370) skulle ha av reservanten föreslagna lydelse, innebärande att 3 000-kronorsavdraget för varje påbörjat kalenderår inte skulle medges för tidigare år än år 1942,

beträffande fastighets ingångsvärde

5. av herr Magnusson i Borås (m) och fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 3 och 26 bort hemställa

att riksdagen skulle

1. bifalla motionerna 1975/76:2520 punkterna 1 och 2 och 1975/76:2522 punkten 1 samt avslå propositionen i motsvarande del,

2. till följd härav beträffande förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) besluta att punkt 2a av anvisningarna till 36 § skulle erhålla av reservanternas förslagen lydelse,

beträffande huvudprinciperna för aktievinstbeskattningen

6. av herrar Magnusson i Borås (m) och Mundebo (fp) samt fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 12a bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionerna 1975/76:2520 punkten 5 och 1975/76:2519 punkten 1 hos regeringen begärde utredning om indexreglering av aktievinstbeskattningen,

7. av herr Magnusson i Borås (m) och fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 12a, 13 och 26 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2520 punkten 6 och med avslag på propositionen i motsvarande del i fråga om förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) beslutade att 35 § 3 mom. andra stycket första meningen och fjärde stycket samt punkt 2b av anvisningarna till 36 § skulle erhålla av reservanternas förslagen lydelse.

beträffande schablonavdraget

8. av herrar Magnusson i Borås (m), Andersson i Knäred (c), Josefson (c), Mundebo (fp), Olsson i Järvsö (c) och Hallenius (c) samt fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 14 och 26 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1975/76:2482 punkten 3 och 1975/76:2519 punkterna 2 och 3 samt med anledning av motionerna 1975/76:2520 punkten 9 och 1975/76:2527 i fråga om 35 § 3 mom. andra stycket kommunalskattelagen (1928:370) beslutade att andra och tredje meningarna skulle ha av reservanternas föreslagen lydelse,

beträffande ingångsvärdet vid övergången

9. av herr Magnusson i Borås (m) och fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 15 och 26 bort hemställa

att riksdagen skulle

a. med bifall till motionerna 1975/76:2479 punkten 2, 2513 punkten 3 och 2520 punkten 10 anta det i propositionen framlagda förslaget angående ingångsvärde för icke börsnoterade aktier med den ändring som i reservationen förordats,

b. till följd härav besluta att punkt 3 av övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) skulle erhålla av reservanternas föreslagen lydelse,

beträffande dispensreglerna vid strukturrationalisering

10. av herr Mundebo (fp) som ansett att utskottet under 16 och 26 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2111 punkten 1 och med avslag på propositionen i motsvarande del beträffande förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) beslutade att 35 § 3 mom. tredje stycket skulle utgå,

beträffande aktiefonder

11. av herr Magnusson i Borås (m) och fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 20 och 26 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1975/76:2481, 1975/76:2514 och 1975/76:2525 och med avslag på propositionen i motsvarande del i fråga om förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) beslutade att till 35 § 3 mom. andra stycket foga en mening med av reservanternas föreslagen lydelse,

beträffande latent skatteskuld

12. av herr Magnusson i Borås (m) och fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 22 bort hemställa

att riksdagen skulle ge regeringen till känna vad reservanternas med anledning av motionen 1975/76:2524 anfört och avslå densamma i vad den inte därigenom var tillgodosedd.

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

beträffande övergångsbestämmelserna

13. av herrar Magnusson i Borås (m) och Mundebo (fp) samt fru Trodsson (m) som ansett att utskottet under 24 a och 26 bort hemställa att riksdagen skulle

a. med avslag på propositionen i denna del och med anledning av motionerna 1975/76:2519 punkten 4 och 2520 punkten 11 besluta att de nya reglerna skulle tillämpas fr. o. m. den dag författningstexten utkom i Svensk författningssamling,

b. till följd härav besluta

1. att punkterna 2, 3, 5-9 och 11 övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) erhöll av reservanternas föreslagen lydelse,

2. att punkterna 2 och 3 av övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i förordningen (1968:276) om uppskov i vissa fall med beskattning av realisationsvinst skulle erhålla av reservanternas föreslagen lydelse,

3. att övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i förordningen (1967:752) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättning till fond för återanskaffning av fastighet erhöll av reservanternas föreslagen lydelse,

4. att övergångsbestämmelserna i lagen om ändring i lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst skulle erhålla av reservanternas föreslagen lydelse,

5. att övergångsbestämmelserna i lagen om ändring i uppbördslagen (1953:272) erhöll av reservanternas föreslagen lydelse.

Till betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande beträffande indexreglering av aktievinstbeskattningen av herrar Andersson i Knäred, Josefson, Olsson i Järvsö och Hallenius (samtliga c).

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Fru talman! När realisationsvinstkommittén fick sitt uppdrag av finansministern år 1970 framhölls att detta närmast var en teknisk utredning, som syftade till att skapa en tekniskt lika beskattningsform för de olika skatteobjekten. Realisationsvinstskatten på fastigheter utgår ju på den verkliga vinsten med hänsyn till penningvärdeförsämringen, medan skatten på aktier efter fem års innehav är en omsättningsskatt utan hänsyn till penningvärdets förändringar.

Utredningen har inte ansett sig kunna föreslå en tekniskt likformig beskattning, och det förslag som framlades kan vad beträffar fastigheterna inte anses innebära höjningar annat än för de fastigheter som anskaffats före år 1952. Å andra sidan föreslogs bättre bestämmelser beträffande uppskov med beskattningen. När det gäller aktierna har föreslagits beskattning på den verkliga vinsten, vilket torde innebära att utredningen föreslagit lägre beskattning för aktier som innehafts tre à fyra år, medan däremot en skärpning i allmänhet torde kunna noteras för det långsiktiga placerandet.

Med hänsyn till att en mera genomgripande genomgång av beskatt-

ningssystemet f. n. pågår inom 1972 års skatteutredning och inom företagsskatteberedningen kunde man förväntat att regeringen nöjt sig med att nu framlägga ett förslag som kunde betraktas som en teknisk förändring, då utredningen utgick ifrån dessa förutsättningar. Så har det emellertid ingalunda blivit, utan vi har fått en proposition som inrymmer väsentliga skattehöjningar. Den synes sålunda i inte ringa del ha påverkats av remissvar som inneburit krav på kraftiga höjningar nu omedelbart av realisationsvinstbeskattningen. I dessa remissvar finns t. o. m. krav på total marksocialisering.

När det gäller fastigheterna föreslås nu också att den vid en försäljning uppkomna vinsten beskattas till 100 %, oavsett hur länge fastigheten ägts. Man inför sålunda en evig 100-procentig beskattning på den vid försäljningen framräknade vinsten. Det är egendomligt att vi får ett sådant förslag med hänsyn till de utredningar som pågår om beskattningen. Det är också egendomligt att det kommer ett sådant förslag, som också nu synes vinna riksdagens bifall, trots att inga förslag om sänkningar eller borttagande av förmögenhets- eller övriga kapitalskatter föreligger. Inte ens fastighetsskatten beröres, utan den bibehålles i sin nuvarande form.

Jag skall inte närmare gå in på aktievinstskatten, då den kommer att behandlas av fru Troedsson, men jag vill inte underlåta att säga att jag finner det något egendomligt att man visserligen sänker beskattningen något för tre å fyra års innehav men betydligt skärper skatten för långtidsinvesteringar, då samma höga beskattning som inträder efter två år behålles hur länge aktierna än innehas.

Rent allmänt torde allt tala för att vi har ett mycket stort behov av att riskvilligt kapital ställs till förfogande, om vi skall kunna bemästra våra bytesbalansproblem och komma till rätta med den kraftiga inflationen.

Det som inträffar vid en försäljning är ju oftast att vederbörande bara byter investeringsobjekt. Därför blir försäljningar ofta inte något annat än att pengarna placeras i en annan fastighet eller i ett annat företag. Mot den bakgrunden har vi moderater under många år krävt att den som t. ex. måste flytta på grund av arbetsbyte och då måste sälja sin bostad på en plats för att sedan köpa en ny fastighet på den nya bostadsorten inte bör bli föremål för reavinstbeskattning. En trägen vinner tydligen, och nu har det i propositionen också föreslagits att dylika frivilliga ägoförändringar inte skall drabbas av reavinsten. Utredningen ansåg ju för övrigt även att så borde ske. Det är också tillfredsställande att den som säljer sitt jordbruk skall kunna få uppskov med ytterligare tre år för att anskaffa nytt sådant, låt vara att härför erfordras dispens.

Förslaget i propositionen innebär att äldre fastighetsinköp skall anses ha inträffat 1952, och som inköpspris skall 150 % av 1952 års taxeringsvärde användas. Detta innebär att ingen hänsyn kommer att tagas till förbättringar före denna tid, samt att indextillägg dessförinnan eller 3 000 kronors avdrag inte kommer att tillåtas. Vi moderater har därför reserverat

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

oss för att de gamla bestämmelserna skall gälla allttjämt, då vi inte kan finna någon olägenhet i att ha kvar denna regel, vars försvinnande skulle komma att innebära en skatteskärpning för den som haft sin fastighet under många år. Detta är en fråga som inte minst berör dagens pensionärer.

Vi kan inte heller finna motiv för att nu frångå utredningens förslag att mer än 75 % av vinsten skall beskattas och avstyrker sålunda regeringens och utskottsmajoritetens förslag om en beskattning av 100 %.

Regeringen föreslår också att för tid som ligger efter 1970 skall taxeringsvärdet endast få uppräknas med 133 %. Vi föreslår att detta skall ske första gången på 1975 års taxeringsvärden under den motiveringen att först då beslöts att fastigheterna skulle upptagas till 75 % av försäljningsvärdet.

Tiden för ikraftträdandet av de nya bestämmelserna föreslås i propositionen vara den 1 april i år, vilket också utskottsmajoriteten nu föreslår. Vi moderater anser oss av principiella skäl inte kunna ansluta oss till denna uppfattning. Vi anser att en sådan skärpning av beskattningen inte bör vara retroaktiv. Först sedan riksdagen har beslutat att ändra en lag skall den nya träda i kraft. Människorna måste veta vad de har att rätta sig efter. Tyvärr har det under senare år blivit så vanligt att skattebestämmelserna fått retroaktiv verkan, att många tror att i och med att regeringen har sagt att de nya bestämmelserna skall träda i kraft en viss dag, så är det lag. I verkligheten har sålunda det egendomliga inträffat, att ett uttalande på en A4-sida från livförsäkringsskattekommittén den 20 januari 1975 kom att de facto tjäna som lag i vårt land nära ett helt år. Samma synes vara förhållandet med det förslag som nu förelägges riksdagen. På grund av att börschefen öppnade ett förseglat brev från finansministern samma dag som propositionen lades fram, så har förslaget uppfattats som godkänt och affärer gjorts i den tron att de nya bestämmelserna redan gällde. Självfallet gör de inte det. Det är riksdagen som fattar beslut.

Tyvärr synes det nu finnas majoritet för en ny retroaktiv lagstiftning, varför propositionen torde komma att godkännas på den punkten. Vi moderater kan emellertid inte godkänna en sådan åtgärd och därför så har vi tillsammans med folkpartiets representant herr Mundebo föreslagit att ikraftträdandet skall ske först 8 dagar efter det att författningen utkommer från trycket.

Det har sagts mig att propositionsordningen skulle bli något egendomlig. Folkpartiet har en reservation 4 där man föreslår att 30 000-kronorsavdraget skall kunna utgå även för fastigheter som är inköpta 1942 och senare. För den händelse att vårt förslag behandlas och avslås före behandlingen av reservation 4, så kommer vi moderater att stödja denna reservation. Är det däremot så att folkpartiets förslag kommer upp till behandling före vårt förslag, kommer vi att avstå, alldenstund vårt förslag går betydligt längre än vad folkpartiets gör.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationerna 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 och 13.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr JOSEFSON (c):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande nr 63 behandlas förslaget om ändrade regler för beskattning av realisationsvinster.

Propositionen innebär en skärpning av beskattningen i vissa fall men beträffande uppskovsreglerna en viss uppmjukning. Centern har i ett flertal motioner berört olika avsnitt i propositionen och krävt förändringar som också i viss utsträckning tillstyrkts i utskottsbetänkandet. Jag skall här i huvudsak uppehålla mig vid de avsnitt där centern har aktualiserat olika frågor.

I propositionen föreslås att den framräknade vinsten i sin helhet alltid skall vara skattepliktig oavsett innehavstidens längd. Nuvarande regler innebär en reduktion av den skattepliktiga vinsten till 75 % efter två års innehav. Denna regel föreslås nu slopas, vilket innebär att vinsten i sin helhet skall vara skattepliktig.

I en motion från centern har yrkats att 75 %-regeln även i fortsättningen skall tillämpas efter sex års innehav. Motivet för detta är bl. a. följande. När man tillämpar en progressiv beskattning, som vi gör när det gäller den statliga inkomstskatten, sker en betydande skärpning av beskattningen, om man på ett år tar fram till beskattning vinst som uppstått och samlats under flera år. Vi anser därför att endast 75 % av vinsten bör beskattas efter en sexårsperiod, då spekulationsfaktorn är borta – detta för att få till stånd en realisationsvinstbeskattning som är likvärdig med beskattningen av andra inkomster. Därmed uppnås en reducering av den skärpning som progressiviteten innebär när hela vinsten beskattas vid ett tillfälle. Om vi följer detta förslag blir beskattningen i de flesta fall densamma som om vinsten beskattats i sin helhet men fördelats med lika belopp på varje år fastigheten innehafts och vinsten uppstått. Målsättningen har varit att åstadkomma samma beskattning som för andra inkomster, och då bör man inte nu skärpa realisationsvinstbeskattningen så att den blir ännu hårdare än annan beskattning.

I centermotionerna har också krävts att den i propositionen föreslagna regeln om uppdelning av byggnadsvärdet i byggnader och byggnadsinventarier inte skulle tillämpas vid realisationsvinstbeskattningen förrän efter det att liknande regler tillämpats vid den årliga inkomsttaxeringen. Utskottet har i princip accepterat denna linje liksom centerkravet att alla förbättringskostnader som uppförts på avskrivningsplan skall grunda avdragsrätt, således även om 3 000-kronorsspärren underskrids.

Propositionens förslag innebär väsentliga förbättringar när det gäller uppskovsreglerna. Enligt propositionen blir det nu möjligt att erhålla uppskov också vid frivilliga försäljningar, under förutsättning att den av-

Nr 140

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

yttrade fastigheten varit permanentbostad och att man har för avsikt att mantalsskriva sig på den nya fastigheten.

Tidsfristen för anskaffning av ersättningsfastigheten bör enligt propositionen begränsas till två år för villor och tre år för jordbruk, räknat från beskattningsåret. I vissa fall kan denna tid vara alltför kort, vilket också påpekats i flera motioner från centern. Bl. a. kan betydande svårigheter föreligga att inom föreskriven tid göra ersättningsköp, när större markområden – kanske ett stort antal fastigheter – exproprierats vid ett och samma tillfälle. Utskottet har haft förståelse för dessa synpunkter och föreslår nu att dispensmöjligheter skall föreligga för ytterligare tre års uppskov.

Likaså biträder utskottet kravet i centermotionen 1975/76:2522 att vid expropriation de regler för realisationsvinstbeskattningen skall tillämpas som var gällande den dag då talan väcktes i målet.

Då det gäller aktievinstbeskattningen har också vissa krav från centern biträttats av utskottet. Således skall som nya aktier betraktas de som innehafts mindre än två år och icke, som i propositionen föreslås, de som förvärvats under de två närmast föregående kalenderåren. Denna förändring innebär att utbud och efterfrågan inte koncentreras till tiden kring årsskiftet, vilket förslaget i propositionen sannolikt skulle ha medfört. En annan fråga som diskuterats mycket ingående är vilket ingångsvärde på icke börsnoterade aktier som skall tillämpas vid övergången och framför allt om deklarationsvärdet den 31 december 1974 eller motsvarande tidpunkt 1975 skall utgöra grund för beräkningen. Enligt centerns uppfattning bör deklarationsvärdet den 31 december 1975 vara grunden för beräkning av ingångsvärdet. Utskottet har biträtt centerns uppfattning på denna punkt liksom uppfattningen att stor återhållsamhet bör ske vid tillämpning av dispensreglerna vid strukturrationalisering. Utskottet säger här klart att dispensregeln skall tillämpas restriktivt.

Beträffande schablonavdraget som nu utgör 500 kr. föreslås i flera motioner bl. a. från centern att detta skall höjas till 1 000 kr. Utskottsmajoriteten motsätter sig detta, men i reservation nr 8 från centern, moderaterna och folkpartiet yrkas på att schablonavdrag fastställs till 1 000 kr. Enligt vår uppfattning är en sådan höjning välmotiverad, dels på grund av att värdet av schablonavdrag reellt sett minskat väsentligt sedan det fastställdes för närmare tio år sedan, dels på grund av den skärpta beskattning som nu föreslås. Avsikten med schablonavdrag har varit dels att åstadkomma en förenkling av redovisning och beskattning, dels att mindre vinster inte skulle bli föremål för beskattning. Har man denna uppfattning fortfarande borde man också biträda förslaget i den nämnda reservationen om höjning av schablonbeloppet.

Beträffande beskattningen av aktier har från folkpartiet i motioner ställts krav på ett helt annat beskattningssystem med bl. a. indexuppräkning. Folkpartiet har i utskottet frångått denna ståndpunkt och i stället krävt att ett sådant indexbundet beskattningssystem skall utredas. I och för sig är förslaget intressant men enligt centerledamöternas uppfattning

kan man inte genomföra ett indexskyddat sparande i aktier utan att samtidigt ha åstadkommit förutsättningar för ett inflationsskyddat sparande i bank. Genom tillkomsten av aktiefonderna har stora möjligheter skapats också för småspararna att spara i aktier. Samhället och inte minst näringslivet är i stort behov av sparande, av kapital, och härvid behövs också ett sparande i bank. Vi centerledamöter har därför i ett särskilt yttrande framhållit det som nödvändigt att vid en eventuell utredning om ett inflationsskyddat sparande såväl sparandet i aktier som sparandet i bank blir föremål för samtidig bedömning och prövning.

Herr talman! Jag har med detta i all korthet redogjort för centerens ståndpunkt i denna fråga, och jag vill här till sist yrka bifall till reservationerna 3 och 8 och i övrigt till utskottets hemställan.

Herr MUNDEBO (fp):

Herr talman! Realisationsvinstbeskattningen är som all beskattning ett försök att finna rimliga skattenivåer på människors inkomster och rimliga tekniska lösningar av skattereglerna. De flesta människor tycker väl att det är motiverat att beskatta betydande realisationsvinster – alltså betydande vinster vid försäljning av fastigheter och aktier – medan vinster som i huvudsak beror på inflationen och vinster som kan ses som ersättning för risktagande och bindning av kapital bör gå fria från skatter.

Det är självfallet en värderings- och avvägningsfråga vad som skall menas med rimlig skattenivå och rimliga tekniska lösningar. Skatteutskottet har en utgångspunkt, nämligen att ordinära vinster, som i huvudsak beror på penningvärdets fall, i princip skall vara fria från beskattning. Det är en bra utgångspunkt, och det är den utgångspunkten som i mycket präglar skatteutskottets förslag.

Det föreslås en rad detaljändringar av nuvarande bestämmelser, i första hand av teknisk natur. Det är fråga om såväl lättnader som skärpningar av den nuvarande beskattningen, men några stora och avgörande förändringar kan jag inte finna.

Det är väl många av oss som under det senaste året, i synnerhet under de senaste två månaderna sedan regeringen lagt fram sitt förslag, har mött frågor och andra reaktioner från enskilda människor, från organisationer och i massmedia. De frågorna har i många fall visat att det finns en betydande oklarhet om innebörden i förslaget. Människor har fått otillräcklig och i flera fall missvisande information. Det finns personer som varit oroad över förslaget men som då de fått höra vad det egentligen innebär säger: Jaså, om det är så, då verkar det ju rätt rimligt. Vi har fått höra exempel där vi själva kanske tyckt att det handlar om så stora vinster att det inte är så omotiverat med beskattning, men där frågeställaren kanske ändå har en annan uppfattning.

Vi har måhända också fått höra reaktioner som går ut på att beskattningen borde sätta in tidigare. En del exempel har kanske visat att regeringsförslaget verkligen får besvärande effekter och slår hårdare än vad som är rimligt med hänsyn till målsättningen att ordinära vinster skall

Nr 140

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster.
m. m.*

gå fria från beskattning. Skatteutskottet har också rättat till en del av svagheterna i regeringsförslaget.

Jag skall ta upp några punkter i förslaget till en närmare granskning.

Då det gäller fastigheter innebär ju förslaget att realisationsvinster i sin helhet blir skattepliktiga oavsett hur länge man har innehaft en fastighet. Den nuvarande indexberäkningen av anskaffningskostnaderna liksom det fasta tillägget om 3 000 kr. per år under innehavstiden kommer att behållas, fast med den ändringen att uppräknings- och tillägg inte får ske för tid före 1952. Det är betydelsefullt att de reglerna behålls. De är avgörande för att beskattningen skall bli rimlig. Vinster som beror på penningvärdets fall skall inte bli föremål för realisationsvinstbeskattning. Det är den utgångspunkt som gäller och som måste fortsätta att gälla.

Att vi i huvudsak ställer oss bakom förändringarna beträffande fastigheter beror dels på att de två viktiga reglerna om indexberäkningen och 3 000-kronorstillägget kommer att fortsätta att gälla, dels på att rätten till uppskov med realisationsvinstbeskattningen kommer att vidgas. Det kommer i fortsättningen att bli möjligt att få uppskov också vid frivillig försäljning av fastighet, alltså om man byter en fastighet mot en annan, t. ex. i samband med ett nytt arbete. Detta är viktigt för många människor.

Det finns undersökningar som visar att de nuvarande skattereglerna betyder att reavinstbeskattning kommer i fråga vid en av tio försäljningar. Eller för att vara exakt: 9,6 % av försäljningarna skulle vara vinstförsäljningar, om man till inköpspriset lägger indexuppräknings- och 3 000-kronorstillägg. De nya reglerna torde innebära att andelen vinstförsäljningar ökar något, men bara något, till 10,9 %. Fortfarande torde alltså gälla att i ca nio fall av tio blir reavinstbeskattning inte aktuell. De ytterligare fastigheter som kommer att beskattas torde i första hand vara sådana som förvärvats före 1952.

På en punkt vill vi ändra regeringens förslag. Vi vill att det fasta tillägget skall kunna tillgodoräknas för längre tid än fr. o. m. 1952. Det kan finnas fall där en fastighet inköpts för länge sedan till ganska lågt pris och där ägaren själv har gjort förbättringar som bara delvis kan tillgodoräknas och där fastighetens värde under de gångna åren har stigit väsentligt. Genom att medge 3 000-kronorstillägg för ytterligare t. ex. tio år skulle också dessa försäljningar bli helt eller så gott som helt skattefria. Det finns skäl för att göra så, och det är inte någon större komplikation att göra det – så säger realisationsvinstkommittén och så sägs också i en del remissyttranden, t. ex. från Kooperativa förbundet. Vi vill därför att det fasta tillägget skall kunna tillgodoräknas från det verkliga anskaffningsåret, dock tidigast fr. o. m. år 1942.

Jag vill så gå över till aktievinstbeskattningen. Jag har sagt att en utgångspunkt måste vara att ordinära vinster, som i huvudsak beror på penningvärdets fall, bör vara fria från beskattning. Den principen bör gälla inte bara vid fastighetsförsäljningar utan också vid aktieförsäljningar. Beträffande aktier betyder ju förslaget att hela vinsten liksom hittills

skall beskattas, om försäljningen sker inom två år, och för aktier som innehafts längre tid ändras nuvarande bestämmelser om avtrappning av skatteplikten under de närmast följande åren till att 40 % av reavinsten skall beskattas. Men i fråga om aktier menar man något annat med vinst än i fråga om fastigheter. Man räknar här med nominella värden och tar alltså inte hänsyn till penningvärdets utveckling.

Vi anser att det bör finnas ett system med indexuppräknung också då det gäller att fastställa vad som är vinst vid aktieförsäljning. Beskattningen bör avse de verkliga vinsterna, inte inflationsvinster, luftvinster. Realisationsvinstkommittén utarbetade emellertid inte något förslag om indexreglering av aktievinster, och inte heller utskottet har haft tid att utarbeta något sådant förslag. Vi begär därför en utredning av denna fråga, för att undersöka i vad mån det är möjligt att indexreglera aktievinstbeskattning – vi tror att det är möjligt – och föreslå beskattningens utformning och nivå i ett sådant system. Det har sagts att banksparandet bör beaktas i det sammanhanget. Ja, jag tycker att man bör pröva former för värdesäkring av banksparandet, men debatten i dag handlar ju om aktievinster.

För dagen, då det alltså inte finns något färdigt förslag om indexsystem, accepterar vi med vissa ändringar regeringsförslaget i fråga om aktievinstbeskattning. På några punkter har det förslaget förbättrats i skatteutskottet. På en viktig punkt har vi dock inte kunnat enas. Det gäller schablonavdraget, alltså det avdrag om f. n. 500 kr., som får göras från vinst vid försäljning av äldre aktier. Vi menar att avdraget bör vara 1 000 kr. i det nya systemet. Det nuvarande beloppet har varit oförändrat under närmare tio år, och därför är det nödvändigt att nu höja det för att det skall behålla sitt reella värde.

En detalj som är aktuell i det här sammanhanget är dispensreglerna vid strukturrationalisering. Det är ju så att regeringen har möjlighet att medge befrielse från beskattning vid aktieförsäljning för att underlätta strukturrationalisering. Jag noterar med tillfredsställelse att utskottet säger att dispensregeln skall tillämpas restriktivt. Jag anser emellertid att utskottet hade bort gå ett steg längre. De nuvarande reglerna, och formerna för deras hantering, är så pass otillfredsställande att den nuvarande rätten att meddela befrielse från reavinstbeskattning vid företagssammanläggningar bör avskaffas.

Jag vill också säga att jag har förståelse för ett par motionskrav där jag ändå inte har medverkat i reservationerna. Det gäller förslag om att avskaffa emissions- och fondstämplar och förslag om andra regler för aktiefonders beskattning. Jag förutsätter att dessa frågor prövas mer ingående i det utredningsarbete om reavinstbeskattningen som nu pågår i andra utredningar.

Det finns slutligen en punkt där vi klart har en annan mening än regeringen och utskottsmajoriteten. Det gäller den tidpunkt från vilken de nya reglerna skall gälla. Förslaget innebär att reglerna skall gälla för försäljningar som sker efter utgången av mars 1976. Vi skulle alltså i

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

dag, den 28 maj, besluta om regler som skulle gälla fr. o. m. utgången av mars. Men det kommer att ta några dagar, kanske några veckor, innan de nya lagarna finns i tryck och kan studeras av de berörda. Först en god bit in i juni skulle människor kunna veta vilka lagar som gäller från den 1 april.

Vi tycker inte att det är rimligt att reavinstbeskattningen skall bli retroaktiv. Jag är medveten om att det kan finnas situationer då det från allmän synpunkt kan vara motiverat att en lagstiftning får tillbakaverkande kraft, men då måste det finnas mycket starka skäl – synnerliga skäl, som det brukar heta. Och sådana skäl finns inte i det här fallet. Vi kan inte finna det rimligt att riksdagen och allmänheten kan konstatera att en lagstiftning är gjord i och med att regeringen har lagt fram en proposition. Då blir utskottens och riksdagens prövning inte särskilt meningsfull.

Vi har inom utskottet blivit ense om betydelsefulla ändringar av regeringsförslaget. Vi har på några punkter delade meningar inom utskottet. Och på någon punkt kan det t. o. m. bli så att riksdagens beslut fattas genom lottning. Det blev alltså inte klarlagt den 1 april, då regeringen lade fram sin proposition, hur den nya lagen skulle se ut. Det blir det i dag genom riksdagens beslut. Det måste också vara rimligt att de nya författningarna kommer ut i tryck innan de börjar gälla. Därför anser vi att den nya lagen skall gälla först fr. o. m. att den kommit ut i tryck i *Svensk författningssamling*.

Herr talman! Vi kommer alltså med några undantag att stödja utskottets förslag till ny reavinstbeskattning. Vi tycker att utskottets förslag i huvudsak fyller målsättningen att ordinära vinster som till största delen beror på penningvärdets fall skall vara fria från beskattning. Regeringsförslaget har på viktiga punkter förbättrats under utskottsbehandlingen. Det borde ha förändrats på några punkter till. Men den framtida realisationsvinstbeskattningen är under utredning inom 1972 års skatteutredning och företagsskatteberedningen. Båda utredningarna beräknas vara färdiga inom ett år. Skulle det visa sig att de nya reglerna medför mindre goda effekter kan vi snart pröva om dem.

Men vår principiella utgångspunkt är klar: Ordinära vinster som i huvudsak beror på penningvärdets fall skall vara fria från beskattning. Andra vinster skall beskattas. Det betyder att vi avvisar de betydande lättnader i beskattningen som somliga talar för. Stora, reella vinster vid försäljning av fastighet och aktier bör beskattas. Det betyder också att vi avvisar de betydande skärpningar i beskattningen som somliga talar för. De skulle på ett orimligt och omotiverat sätt drabba många människor som inte säljer i vinstsyfte.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 4, 6, 8, 10 och 13.

Herr HERMANSSON (vpk):

Herr talman! När man läser en del av debattinläggen om det här förslaget till ändringar i realisationsvinstbeskattningen och en del borgerliga

reservationer till det betänkande som vi nu behandlar, får man lätt den uppfattningen att förslaget skulle innebära en kraftig skärpning av beskattningen. Så är, som alla vet som tagit del av detsamma, inte alls fallet. Förslaget är huvudsakligen av teknisk karaktär. Det innehåller vissa mindre skärpningar men också vissa lättnader.

De skärpningar som föreslås är verkligen obetydliga till sina verkningar. Det har ju också uppmärksamats framför allt av de fackliga organisationerna och deras företrädare som har tagit ställning till hur beskattningen av realisationsvinster skall vara utformat. LO-tidningen har exempelvis i nr 11 på ledande plats behandlat förslaget under rubriken Orättvisan består, och jag vill citera några satser ur den ledande artikeln:

”Finansminister Gunnar Strängs förslag till skärpt realisationsvinstbeskattning är inte ens värt epitetet skärpt. Förslaget innebär en skärpning av beskattningen av vinsterna på försålda aktier som är så låg att börsen reagerade med rekordhög noteringar.

Beträffande villaägarna kommer de flesta som säljer en villa inte att behöva skatta för någon vinst alls, enligt en ovanligt enig expertkår.

Dessutom behöver den som säljer ett småhus med god vinst för att köpa sig en trevlig och betydligt dyrare lyxvilla inte betala någon skatt alls. Det visar ju en rörande omtanke om svenska folkets behov av allt högre boendestandard.

Vad tänker finansministern föreslå för att hjälpa alla lägenhetsinnehavare, som bor i trånga och efter några år något slitna lägenheter, att byta dessa bostäder mot en ny fräsch och större lägenhet utan extra kostnader och kanske t. o. m. med en god skattefri vinst på fickan?

Propositionen om reavinstbeskattningen förändrar inte några av de grundläggande orättvisorerna i vårt skattesystem där reavinstbeskattningen kanske är den allvarligaste boven av alla.”

Så långt LO-tidningen.

Såväl LO som TCO har också i sina remissyttranden över förslaget från realisationsvinstkommittén krävt att betydande skärpningar skall göras av beskattningen av realisationsvinster.

Vpk delar denna mening. Även om såväl företagsskatteberedningen som 1972 års skatteutredning har i uppdrag att pröva olika sidor av realisationsvinstbeskattningen, bör vissa skärpningar omedelbart genomföras. Regeringen är ju heller inte främmande för att man överger linjen om en enbart teknisk översyn, eftersom finansministern föreslagit vissa materiella förändringar i beskattningens utformning. Vi föreslår därför en del omedelbara skärpningar och menar att de bör följas av en allmän omarbetning av realisationsvinstbeskattningen enligt principer som vi har angivit i vår motion. Denna omarbetning bör företas av de redan verksamma skatteutredningarna.

Enligt vår uppfattning måste beskattningen av realisationsvinster bygga på följande två principer:

1. Hela realisationsvinsten bör i princip vara skattepliktig.
2. Beskattningen av realisationsvinster bör vara av minst samma skär-

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

pa som beskattningen av arbetsinkomster.

Om någon skillnad är motiverad i beskattningen av dessa bägge in-
täktsformer måste den vara att inkomster av förvärvsarbete beskattas
lindrigare. Nu är det tvärtom. På grundval av dessa båda principer bör
den konkreta utformningen av realisationsvinstbeskattningen ske.

Utskottet har yttrat sig om detta förslag och avstyrker det med moti-
veringen att sådana här tilläggsdirektiv till utredningarna, som vi har
föreslagit, enligt utskottets mening kommer att fördröja utredningsar-
betet. Jag skulle vilja fråga representanterna för utskottet som skall tala
här: På vilket sätt kommer detta att fördröja utredningarnas arbete? 1972
års skatteutredning, som jag känner från insidan, har ännu inte över
huvud taget börjat behandla denna fråga. Man avvaktar riksdagens beslut
innan man börjar diskutera synpunkter på realisationsvinstbeskattningen.
Hur kan då tilläggsdirektiv till utredningen försena dess arbete?

I andra sammanhang avstyrker utskottet yrkanden om omedelbara för-
ändringar med hänvisning till skatteutredningarnas arbete och säger att
man inte bör föregripa det. Utskottet kör alltså med två olika motiveringar
när det gäller att avstyrka yrkanden om skärpningar av realisationsvinst-
beskattningen. Dels vill man avstyrka dem med hänvisning till att änd-
rade direktiv och tilläggsdirektiv skulle försena utredningarnas arbete,
dels vill man avstyrka dem med hänvisning till att utredningarna *skall*
behandla dessa frågor. Hur vill utskottet egentligen ha det? Man bör
ju rimligen bestämma sig för en av dessa motiveringar.

Den avgörande fråga som uppkommer här är ju vilka principer som
denna beskattning skall grunda sig på. Och jag skulle vilja ställa en fråga
till representanterna för socialdemokratin och för de borgerliga partierna:
Tänker ni gå ut och slåss i valrörelsen för att arbetsinkomster skall be-
skattas hårdare än realisationsvinster? Kommer ni att öppet framträda
inför väljarna och förklara att detta är er ståndpunkt och detta vill ni
slåss för i politiken? Det är ju den ståndpunkt som dessa partier intar
i skatteutskottets betänkande och som företrädarna sannolikt kommer
att tala för i dag, och det är just detta som hela frågan handlar om.

Ett problem som alltid kommer upp när man diskuterar realisations-
vinstbeskattningen är om och i vilken grad hänsyn skall tas till för-
ändringar i penningvärdet, dvs. i det aktuella läget till inflationen. I gäl-
lande regler får som bekant vid beräkning av realisationsvinst exempelvis
på fastighet ingångsvärdet omtecknas till det belopp vartill det skulle
ha uppgått efter det allmänna prisläget under det år då avyttringen ägde
rum.

Men att så bör få ske är inte alls självklart enligt vår mening. Moti-
veringen för detta beräkningssätt brukar vara att enbart inflationsvinster
inte skall beskattas. Nu är det emellertid för det första mycket svårt
att avskilja en inflationsvinst från övriga delar av realisationsvinsten.
Hur stor del av vinsten beror på inflationen? Hur stor del beror på spe-
kulation? Hur stor del beror på olika former av markvärdestegring? När
ingångsvärdet omräknas med hänsyn till "det allmänna prisläget" under

försäljningsåret ingår däri också den markvärdestegring som har förekommit och som självfallet skall beskattas. För det andra bör det påpekas att under en period av fortgående inflation, som den vi nu lever i, beskattas även på andra områden inkomster som ökat genom inflationen. Det finns knappast något skäl till att just realisationsvinster skulle vara undantagna härvidlag.

Helt ohållbart anser vi det vara att bibehålla den regel enligt vilken hela ingångsvärdet får indexuppräknas och inte bara den del av anskaffningskostnaden som fastighetsägaren själv finansierat. Det innebär att fastighetsägaren också skulle dra fördel av att inflationen har ökat skuldbeloppet.

Kritik bör även riktas mot att man använder konsumentprisindex vid omräkningen från nominell till reell prisutveckling. Konsumentprisindex inbegriper ju en del av kostnaderna för de offentliga nyttigheterna. Varför skall detta index läggas till grund för den här omräkningen? Det finns ju ett nettoprisindex som skulle lämpa sig mycket bättre för denna omräkning.

Vi har tagit upp dessa frågor och föreslagit en ändring, men utskottet säger nej till det förslaget. Motiveringen är i första fallet att motionärerna inte har framlagt några användbara lösningar av hur man skall göra uppdelningen mellan vad fastighetsägaren har betalat in och vad han har lånat till. Men är det verkligen så besvärligt att fastighetsägaren själv redovisar hur stor del han har finansierat när beskattningen skall ske? Jag kan inte finna att detta skulle vara så oerhört krångligt som både finansministern och utskottet vill göra gällande.

När det gäller vårt krav att nettoprisindex skall användas i stället för konsumentprisindex säger utskottet inte ett ord till motivering för sitt avstyrkande. Jag vill därför be att utskottets representant motiverar varför man har avvisat detta yrkande och varför man anser att det är bättre att använda konsumentprisindex än nettoprisindex, när den här beräkningen skall göras.

Det bör också påminnas om att det under de senaste åren har skett mycket stora värdestegringar av fastighetsbeståndet. Enligt en beräkning redovisad i LO-tidningen nr 10/1976 skulle värdestegringsvinsterna enbart på beståndet av småhus under perioden 1965–1973 ha uppgått till drygt 5 miljarder kronor per år i 1974 års nettopriser och drygt 4 miljarder per år i samma års konsumentpriser. Bara en del av denna prisstegring går att förklara med hänvisning till den allmänna inflationen.

Enligt gällande regler får, om fastighetsavyttringen omfattat byggnad som i huvudsak är avsedd att användas för bostadsändamål, vid vinstberäkningen avdrag göras med ett belopp av 3 000 kr. per år. Det är en fördel som innehavare av vanliga hyreslägenheter inte har. Och vid den jämförelsen, som man självfallet måste göra, kan vi inte se att det finns något skäl att bibehålla detta 3 000-kronorsavdrag. Vi menar därför att det bör avskaffas, och det kravet har också ställts av Landsorganisationen.

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

Såväl realisationsvinstkommittén som regeringen föreslår nu en väsentlig ny fördel för försäljare av fastigheter. Man föreslår en utvidgning av rätten till uppskov med reavinstbeskattningen i de fall då den skattskyldige avser att förvärva en ersättningsfastighet. En sådan utvidgning kan enligt vår mening inte godkännas. Den måste anses obefogad vid en jämförelse med de skatteregler som gäller för andra bostadsinnehavare och andra skattskyldiga. Vi kan inte se att det finns någon motivering för att ge just fastighetsägare och försäljare av fastigheter denna stora favör.

Sammanfattningsvis anser vi att en skärpning är nödvändig av realisationsvinstbeskattning vid fastighetsförsäljning jämfört med de av regeringen föreslagna reglerna. Och man bör då observera att en sådan skärpning skulle bidra till en lugnare prisutveckling på mark och fastigheter. Den skulle göra det lättare för inkomsttagare i normallägen att skaffa sig ett småhus. Den skulle också ge lägre taxeringsvärden och därmed lägre boendekostnader för dem som redan har ett hus jämfört med de effekter som följer av de nuvarande skattereglerna. De enda som drabbas av en skatteskarpning är de som försöker göra vinster på husaffärer.

En skärpning av realisationsvinstbeskattningen vid försäljning av aktier är också nödvändig. Enligt de principer vi utgår ifrån vid vår bedömning bör hela vinsten vara skattepliktig. Samma skäl som talar för att vinsten under den första tvåårsperioden skall redovisas till 100 % talar för att så skall ske även i fortsättningen. Detta bör vara riktpunkten för den översyn av beskattningen som skall ske. Under en övergångstid kan man i ett provisorium acceptera 75 %, en skattepliktsats som vi har föreslagit nu och som också har föreslagits av LO.

Utskottet avstyrker den här skärpningen till 75 % och anser att den skulle medföra olägenheter. Jag kan dock inte finna att utskottet har närmare specificerat vari dessa olägenheter från samhällelig synpunkt skulle bestå. Jag vill till det här talet om olägenheter göra följande påpekande.

Man kan självfallet säga att det är en mindre olägenhet för en löntagare om bara 40 % av hans inkomst beskattas jämfört med nuvarande regler. Men det handlar hela tiden om rättvisekravet i beskattningen. Och jag vill ställa en fråga till herr Wärnberg som sedan skall tala för utskottet: Är det verkligen rättvist att skatteuttaget på aktievinster skall vara väsentligt lägre än för arbetsinkomster? Den frågan måste vi besvara när vi skall ta ställning till lagstiftningen.

Det tredje området gäller realisationsvinstbeskattningen av annan lös egendom än aktier och dylikt, framför allt olika typer av lösöre. Denna är enligt gällande regler tidsbegränsad med en gräns vid fem år. Här ville realisationsvinstkommittén ha en skärpning, där man i ökad utsträckning skulle beskatta vinster på vissa typer av lösören, t. ex. ädelstenar, konst, antikviteter och annat. Finansministern vill med hänsyn till kontrollsvårigheterna inte föreslå någon ändring i gällande regler.

Vi har svårt att förstå varför man inte skall beskatta konst, antikviteter, ädelstenar, mynt, frimärken osv. Varför skall detta undantas realisationsvinstbeskattningen? Detta så mycket mera som det finns en stark tendens till placering och spekulation just i sådana typer av lös egendom. Kontrollproblemen bör vara möjliga att lösa.

Det enda som utskottet anfört på denna punkt är en hänvisning just till kontrollproblemet. Jag medger att det naturligtvis finns svårigheter. Men jag vill påpeka att det redan nu sker beskattning vid innehav upp till fem år. Det kontrollproblemet har det tydligen varit möjligt att lösa. Då bör det enligt min mening också gå att lösa kontrollproblemen på andra sidan femårsgränsen.

Beträffande en del av de frågor som berörs i det föregående krävs enligt vår mening ytterligare utredning. Detta uppdrag ligger redan hos de tillsatta skatteutredningarna. När det gäller andra frågor anser vi det emellertid nödvändigt att riksdagen nu fattar beslut, som i vissa fall får bli av provisorisk karaktär.

Jag vill, herr talman, med det anförda yrka bifall till motionen 2521.

Fru TROEDSSON (m):

Herr talman! Jag kommer i mitt inlägg att begränsa mig till de frågor som har med reavinstbeskattningen av aktier att göra.

Den senaste tidens ekonomiska utredningar har alla påvisat det betydande kapitalbehov som finns inom svenskt näringsliv. Av den anledningen hade det varit önskvärt att på olika sätt stimulera till sparande i aktier. Vi har ju f. n. bortåt en miljon aktieägare här i Sverige. Olika undersökningar har visat att ytterligare lika många är intresserade av aktier som sparform. Detta positiva intresse borde det finnas all anledning för statsmakterna att ta väl vara på. Det riskvilliga sparandet är den absoluta förutsättningen för ett fortsatt fritt och expanderande näringsliv. Också ur jämlikhets- och rättvisesynpunkt finns det all anledning att stimulera till en spridning av aktieägandet till nya grupper. Enkla reavinstbestämmelser på en rimlig nivå och förbättrade arbetsvillkor för aktiefönderna skulle tillsammans med olika sparstimulerande åtgärder göra det möjligt för betydligt fler att spara i aktier.

Den proposition som vi nu behandlar innehåller en hel del förbättringar också i fråga om aktier – något lägre beskattning vid försäljning av 2–4 års aktier och en vidgad rätt att avräkna reaförlust mot senare års reavinst. Men det främsta intrycket av förslaget är ändå den föreslagna mycket kraftiga skärpningen av reavinstbeskattningen när det gäller litet äldre aktier. I stort sett kan man tala om en fördubbling för de aktier som innehafts mer än fyra år.

Vad är då anledningen till denna kraftiga skärpning? Är det så att aktievinstbeskattningen kanske har varit osedvanligt låg i Sverige? Tyvärr är väl förhållandet det rakt motsatta. I ytterst få länder tillämpas såväl en aktievinstbeskattning som en förmögenhetsbeskattning. Här i Sverige finns som bekant bådadera, samtidigt som inkomstbeskattningen ligger

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

på en betydlig högre nivå än i de flesta andra länder.

De föreslagna reglerna, som också utskottsmajoriteten ställt sig bakom, skulle innebära att en ny emission ur finansieringssynpunkt blir dubbelt så dyr för svenska företag som för företag i utlandet. Man måste därför i princip erbjuda den svenska aktieägaren dubbelt så mycket i vinst. De föreslagna reglerna kan sålunda medföra att företagen tvingas hålla kurserna uppe genom högre utdelningar än som vore önskvärt ur såväl företagens som samhällets synpunkt. Regeringen har ju också vid flera tillfällen uttalat en önskan om att företagens vinster i största möjliga utsträckning borde hållas kvar inom företagen. Det finns därför all anledning till kraftiga erinringar mot förslaget till skärpt reavinstbeskattning av de litet äldre aktierna.

Reavinstkommittén har ju enligt finansministerns direktiv arbetat med sikte på oförändrat skatteuttag då den föreslog att 30 % av vinsten skulle beskattas vid försäljning efter två års innehav. När nu finansministern höjer till 40 % motiverar han detta med "rättviseskäl och fördelningspolitiska skäl" – skäl som tydligen inte förelåg då direktiven skrevs för sex år sedan. Men i direktiven ingick ju också att försöka samordna de skilda reavinstbeskattningssystemen, att söka få fram mer likformiga regler. Har då utvecklingen i fråga om aktievinster varit sådan att en skärpning är nödvändig just för att åstadkomma den önskade likformigheten? Också här blir svaret klart nej.

Både de hittills gällande och de föreslagna reavinstskattereglerna för fastigheter innebär att beskattningen tar hänsyn till penningvärdeförsämringen. Aktievinstbeskattningen däremot utgår ju direkt på de nominella vinsterna. Ser vi då på utvecklingen av aktiekurserna under den tid som har gått sedan den eviga vinstbeskattningen för aktier infördes 1966 så kan vi konstatera att de börsnoterade aktierna, inklusive värdestegring, inte avkastat mer än drygt 5 % per år. Det betyder att aktiekurserna under den här tiden inte ökat ens lika snabbt som inflationen. En värdestegring som inte alls skulle ha beskattats om det varit fråga om fastigheter blir således inte bara föremål för beskattning, utan dessutom föreslås en fördubbling av denna. Vi skall i detta sammanhang hålla i minnet att det naturligtvis är ett betydligt större risktagande vid placering i aktier än i fastigheter.

Förslaget innebär en mycket klar risk för att kapitalströmmarna snedvrids och att allt fler människor kommer att vilja placera pengar i mynt, frimärken, konst och antikviteter, tillgångar som kan säljas skattefritt efter fem år och i praktiken, herr Hermansson, redan långt tidigare därför att en sådan försäljning är näst intill omöjlig att kontrollera.

De hittills gällande reavinstreglerna för aktier har lämnat åtskilligt övrigt att önska. Skatten på en och samma reavinst har kunnat bli hårdare efter fem års innehav än efter fyra års. Förhållandevis små vinster vid försäljning av äldre aktier har fått en betydligt hårdare beskattning än större vinster, osv. Vi tycker därför att det i och för sig är riktigt som det föreslås i propositionen att gå över till ett mer enhetligt system, där

viss del av vinsten beskattas. Men eftersom översynen av reavinstreglerna har skett för att åstadkomma ökad likformighet mellan de olika reavinstskattesystemen, finns det ju all anledning att brännmärka den föreslagna procentsatsen, som genom sin höjd innebär en ytterligare snedvridning av investeringarna till fördel för improduktiva investeringar och till nackdel för produktiva investeringar i aktier.

Att sätta aktier i strykclass i beskattningshänseende förbättrar inte den sneda förmögenhetsfördelningen i vårt land – kanske snarare tvärtom. Men som jag tidigare framhöll kan det skada företagsamheten och kan den vägen försvåra sysselsättningen och leda till långsammare takt när det gäller välståndsutvecklingen. Enligt vår uppfattning bör endast verkliga vinster beskattas i fråga om aktier på samma sätt som gäller för fastigheter. Den enda metod som erbjuds för att åstadkomma detta är att indexreglera också aktievinstbeskattningen. I vår reservation nr 6 begär vi därför att en utredning skall få i uppdrag att undersöka möjligheterna till en sådan indexreglering och att också föreslå den procentsats som skulle tillämpas vid en indexreglering.

I avvaktan på en indexreglering motsätter vi oss den skärpning av aktievinstbeskattningen som föreslås, just på grund av dess negativa återverkningar på aktiesparandet och därmed på företagens kapitalförsörjning. Vi föreslår därför att vinstbeskattningen inte skall tas ut efter högre procentsats än 30 %, en procentsats som dock bör sänkas till 20 % för aktier som innehafts i mer än tio år.

Vi motsätter oss också förslaget till obligatorisk genomsnittsberäkning för samtliga äldre aktier av samma slag som de avyttrade. Vi vill alltså att den nuvarande valfriheten i fråga om vilken aktiepost som avyttras alltså skall bestå.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen 7.

För att bredda aktiesparandet är det nödvändigt att ha så rättvisa, klara och enkla regler som möjligt. Den hittills gällande regeln att 10 % av försäljningssumman skall tas upp till beskattning har, som jag tidigare sade, inneburit betydande orättvisor. En fördel har emellertid varit just enkelheten. Tillsammans med schablonavdraget på 500 kr. har reglerna gjort det möjligt att skattefritt sälja "femårsaktier" för 5 000 kr. varje år. Utgår man från den nya hjälpregeln – att anskaffningskostnaden skall bestämmas till halva försäljningsvärdet – innebär de nya reglerna att äldre aktier endast kan försälas skattefritt upp till ett värde av högst 2 500 kr. per år.

Den socialdemokratiska utskottsmajoriteten avvisar förslagen om en fördubbling av schablonavdraget på 500 kr. som "omotiverade lättnader i beskattningen", en uppfattning som inte delas av utskottets borgerliga ledamöter. En fördubbling av 500-kronorsavdraget är motiverat dels med hänsyn till penningvärdets fall sedan 1966 då det infördes, dels för att alltså möjliggöra en skattefri försäljning av äldre aktier för 5 000 kr. per år.

Reavinstkommittén föreslog i fråga om aktier i icke börsnoterade fö-

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

retag att som ingångsvärde skulle få tas upp hela förmögenhetsvärdet den sista december året innan den nya lagstiftningen skulle träda i kraft. Trots att det övervägande antalet remissinstanser har tillstyrkt detta förslag föreslås i propositionen att endast två tredjedelar av förmögenhetsvärdet skall få tas upp och att det skall räknas på värdet inte den sista december 1975 som för övriga aktier utan den sista december 1974.

Utskottet har föreslagit en viss förbättring, nämligen tre fjärdedelar av förmögenhetsvärdet i slutet av 1975. Från moderat håll kan vi emellertid inte se någon rimlig anledning till att gå ifrån kommitténs förslag utan föreslår i reservationen 9 att hela förmögenhetsvärdet den sista december 1975 skall utgöra ingångsvärde för aktier i de icke börsnoterade företagen.

Herr talman! Jag har tidigare talat om önskvärdheten av att bredda och popularisera aktieägandet av hänsyn till dels företagets kapitalbehov, dels önskvärdheten av att allt fler får del av de växande tillgångarna i vårt land. Aktiefonderna kan ofta utgöra en bekväm placeringskälla för småsparare som vill ha riskspridning. Gällande regler innebär emellertid att aktier i aktiefonder ofta blir föremål för dubbelbeskattning vid realisering. Först beskattas aktiefonden, om aktier försäljs med vinst. Realiserar sedan andelsinnehavaren sitt innehav i fonden kommer också han att få skatta för vinster som således redan är helt eller delvis beskattade.

I andra sammanhang brukar det vara en medveten strävan att undvika dubbelbeskattningseffekter. Denna strävan borde rimligtvis inte vara mindre angelägen när det som här främst är fråga om småsparare. I reservationen 11 föreslår därför vi moderater att aktiefond skall befrias från reavinstbeskattning vid försäljning av aktier som har innehafts mer än två år.

Reservationen 12 slutligen tar upp frågan om den latent skatteskulden. Jag har tidigare velat påvisa att både propositionens och utskottsmajoritetens förslag innebär att produktiva investeringar i aktier missgynnas. Tar man hänsyn till förmögenhetsskatteeffekten är diskrimineringen ännu större eftersom den latent reavinstskatteskulden i fråga om aktier inte på något vis beaktas vid vare sig förmögenhets-, gåvo- eller arvsbeskattning. Redan kapitalskatteberedningen föreslog i sitt slutbetänkande att aktier endast skulle tas upp till 95 % av sitt aktuella värde vid förmögenhetsbeskattningen. Den fördubbling av aktievinstbeskattningen som nu föreslås för äldre aktier skulle motivera att endast 90 % av det aktuella värdet togs upp vid beräkning av arvs-, gåvo- och förmögenhetsbeskattningen.

Utskottet avfärdar problemet med att de nu aktuella ändringarna i reavinstbeskattningen inte kan anses så väsentliga att omedelbara ändringar i detta hänseende är motiverade och hänvisar – som vanligt – till pågående utredning, i detta fall 1972 års skatteutredning. Men det måste väl ändå, herr talman, vara orimligt att många människor först tvingas betala full arvsskatt för aktier som de kanske i nästa ögonblick

måste sälja och som då skall belastas med full reavinstbeskattning, trots att de redan har erlagt arvsskatt också på reavinsten. Vi menar därför att frågan om den latent skulden måste bringas till en snar lösning.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till samtliga de reservationer där herr Magnussons i Borås och mitt namn förekommer.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Avvägningen av skatterna mellan å ena sidan de löpande inkomsterna och å andra sidan de inkomster som uppstår genom avyttring av förmögenhetstillgångar är mycket svår att göra. Det blir heller inte lättare genom den inflationsutveckling som vi haft. För många människor kan det te sig stötande att beskatta en vinst som uppstått bara därigenom att penningvärdet förändrats, och om en ny förmögenhetstillgång skall anskaffas så är den lika dyr som den sålda.

Men det kan te sig lika stötande för andra människor att arbetsinkomster och avkastningar av förmögenhetstillgångar beskattas fullt ut, medan de som förvandlar sin avkastning av kapital till kapitalvinster kommer lindrigare undan.

Man måste också ha klart för sig när man går att ta ställning till hur realiserad kapitalvinst skall beskattas att hela vårt skattesystem befinner sig i omstöpning och att tre skatteutredningar med vidlyftiga direktiv inom de närmaste åren kommer att framlägga förslag som med säkerhet också kommer att få återverkningar på realisationsvinstbeskattningen.

Mot denna bakgrund, och mot bakgrunden av att realisationsvinstbeskattningen i sina huvuddrag inte ens är tio år gammal, har skatteutskottet funnit propositionen väl avvägd mellan de motstridiga intressen som jag tidigare nämnde. Det finns i skatteutskottet en bred majoritet för propositionens grundförslag, och de ändringar som föreslås efter en uppgörelse i skatteutskottet kan i enskilda fall vara betydelsefulla. Men det förändrar inte vad jag sagt om att propositionens huvudlinjer i stort tillstyrkts av utskottet. Endast på en punkt har utskottet inte kunnat samla en bred majoritet, och det gäller hur stort fribelopp som bör finnas vid beskattning av aktievinster.

Utskottet har som så många gånger förr haft att ta ställning till om lagstiftningen skall göras retroaktiv eller ej. Jag vill då än en gång deklarerat att jag är emot retroaktiv lagstiftning, även i de fall då denna retroaktiva lagstiftning innebär skattelättnader. På den senare punkten är dock inte utskottet så enigt som när det gäller att ta avstånd från skärpande retroaktiv lagstiftning.

Utskottsmajoriteten har många gånger också gett uttryck för tankarna att om man upptäckt felaktigheter som lett till opåkallade skattelättnader av stort format, eller om risker finns för opåkallade transaktioner för att undgå skatt sedan ett skatteförslag blivit känt, så har man inte dragit sig för att sätta ett lagförslag i kraft sedan man genom kommuniké från ansvarigt håll upplyst om att man tänkt göra så. Flera exempel på att så har skett kan återopas.

Nr 140

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

I det nu aktuella fallet utgår man från ett datum strax efter det propositionen hamnat på riksdagens bord. Alla som gjort affärer efter den dagen bör alltså ha haft klart för sig att det fanns stora utsikter att riksdagen skulle besluta sig för ett ikraftträdande den 1 april. Mot den bakgrunden finns det alltså inget skäl att bifalla motioner eller reservationer som kräver ett ikraftträdande vid senare tidpunkt. Utskottet delar departementschefens uppfattning att man inte vid dagarna för själva ikraftträdandet bör öppna möjligheter för manipulerande med försäljningsdatum så att den skattskyldige själv därmed skulle avgöra sin skatt. Dessutom föreligger större risker för antidateringar ju närmare ikraftträdandet ligger försäljningstillfället. Det skall också tilläggas att det finns transaktioner som gjorts efter den 1 april med de aviserade nya reglerna och som skulle medföra en avsevärd skattehöjning om de gamla reglerna skulle få gälla.

Vad jag avser är försäljning av aktier som innehafts kort tid, varvid i vissa fall de gamla reglerna är avsevärt hårdare än de nya. Om exempelvis uppsamlade vinstmedel förvandlats till aktier de senaste åren kan den effekten uppstå. Den som gjort affärer efter den första april måste, som jag ser det, ändå kunna förlita sig på att regeringen eller andra som har till uppgift att framlägga förslag menar allvar när de säger att ikraftträdandet är tänkt att ske före den tid då författningen hunnit komma ut.

Med det sagda ber att jag alltså att få yrka bifall till förslaget om ikraftträdande den 1 april.

Innan jag går in på olika detaljer i utskottsbetänkandet vill jag ta upp ett par principiella huvudfrågor. Den ena gäller om 100 % av en framräknad inflationsbefriad vinst skall beskattas eller någon annan del därav. Den andra principiella frågan gäller om reavinstbeskattningen skall utökas att gälla även andra förmögenhetstillgångar än fastigheter, aktier och korttidsägt lösöre.

I fråga om vilken del av den framräknade vinsten som skall beskattas har utskottsmajoriteten funnit det befogat att skärpa dagens regler så att 100 % av den framräknade vinsten beskattas då det gäller fastigheter. I princip vill man ha samma höjd på beskattningen av aktierna, men då indexuppräknings anses omöjlig att genomföra tillstyrker man en konstruktion av aktievinstbeskattningen som ger ungefär motsvarande utfall. När utskottet inte vill genomföra exakt samma regler för aktier som för fastigheter, beror det till en del på tekniska svårigheter men framför allt på att normala rörelsevinster då skulle kunna undgå att drabbas av skatt på avkastningen efter nominell metod och i stället beräknas enligt en inflationsskyddad metod.

Men i princip blir alltså skatten på kapitalvinst av aktier och skatten på fastighetsvinster någorlunda likvärdiga. Utskottet anser således att det är en rimlig avvägning när kapitalvinster beskattas på samma sätt som andra inkomster men att man vid byte av kapitaltillgång inte bör drabbas av skatt som uppstått på grund av inflationen.

Beträffande den andra principfrågan om utökning av realisationsvinstbeskattningen till att omfatta även långtidsinnehav av dyrbart lösöre, antikviteter, konst och diverse samlarobjekt vill utskottet även nu uttala att det delar motionärernas principiella inställning till frågan men att utskottet nu liksom tidigare givit upp inför de praktiska problemen, vilket ju även finansministern gjort. Till allt vad jag tidigare anfört skulle jag vilja tillägga att sedan man nu fått utökad uppskovsmöjlighet i sex år med kvittning av reaförlust har det inte blivit lättare att ta med de här sakerna i reavinstbeskattningen. Jag har en bestämd känsla av att det bara skulle bli de riktigt ärliga som skulle betala någon reavinstskatt, medan alla som ville komma undan skulle lyckas med det. Ett sådant utslag av skattesystemet vill säkert ingen av oss ha.

Med den sucken anser sig utskottet inte kunna tillmötesgå motionärerna. Utskottet tror heller inte att man med en sådan åtgärd skulle kunna begränsa lusten att placera pengar i mer eller mindre konstiga förmögenhetstillgångar, detta på grund av den långa avdragstiden för förluster som skulle göra sådana placeringar relativt riskfria.

Låt mig så gå in på några detaljer om vilka utskottet inte är enigt. När man tar ställning till vissa skärpningar i beskattningen för villor och andra fastigheter måste man också ta med i beräkningen de nya uppskovsregler som genomförs vid förvärv av ersättningsfastigheter. Sammantaget är effekterna alltså av begränsad karaktär. Däremot sker vissa omändringar som ur fördelningspolitiskt perspektiv ter sig berättigade.

Utskottsmajoriteten hälsar med tillfredsställelse framflyttningen av den tänkbara starttiden för inkomstberäkningen från 1914 till 1952. I fråga om indexberäkningen spelar detta ingen roll, då 150 % av taxeringsvärdet 1952 i huvudsak motsvarar den indexberäkning som annars skulle ha tillämpats. Däremot innebär det en skärpning så till vida att 3 000-kronorspåslaget för varje innehavsår inte får räknas för år före 1952. Men för de flesta av oss har väl detta påslag tillbaka i tiden i helt andra prisliken numera telt sig tämligen omotiverat, och det har inneburit att mycket stora vinster vid försäljning av gamla hus blivit helt skattefria. 3 000-kronorspåslaget var ju till en del motiverat med att smärre reparationer som man inte får avdrag för skulle kompenseras, men ju längre bort man kommer från den aktuella tiden, desto mera omotiverat ter det sig att ha det kvar. Ett av skälen för påslagets införande var att små normala vinster också skulle undgå beskattning, men också det skälet minskar i styrka ju längre bort vi kommer från 1914 och nya år läggs till från modern tid i stället. Utskottet förutsätter också att gjorda förbättringar före 1952 slagit igenom i ett högre taxeringsvärde.

För att belysa hur förmånligt skattetrycket fortfarande är kan anföras att en fastighet som 1952 hade ett taxeringsvärde på 40 000 kr. i dag kan säljas för ungefär 250 000 kr. utan att någon skatt uppstår. Utskottet tycker följaktligen inte att förslaget om att ge ytterligare skattelättnader för gamla fastigheter är berättigat.

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

Till detta skall så läggas att om vederbörande fastighetsägare av tvingande skäl måste lämna sin fastighet och anskaffar en ny, så kan alltså uppskov med realisationsvinstskatten ske, om vinsten inte är helt obetydlig.

Jag kan för min del inte riktigt förstå att moderaterna i sin reservation talar om skatteskrpningar som inte är acceptabla, när nominella vinster på över 200 000 kr. eller vinster i fast penningvärde på 75 000 kr. fortfarande blir skattefria. Jag tror inte jag är ensam om att tycka att herr Magnussons och fru Troedssons krav på skattefria kapitalinkomster inte heller är acceptabla.

Jag övergår så till aktievinstbeskattningen. Enligt dagens regler utgår ju aktievinstbeskattningen som en schablonskatt med 10 % på försäljningssumman, om det inte kan visas att aktierna under innehavstiden högst haft en prisökning med 5 %. Denna regel har inneburit att den som haft stora vinster på sitt aktieinnehav kommit lindrigare undan än den som haft mindre vinster. Utskottet hälsar därför med tillfredsställelse att man nu får en rejälare beräkning för skatteunderlaget, dvs. verklig vinst. Priset man fått betala för att tekniskt kunna klara en sådan omläggning har varit att man tvingas att använda schablonmässigt beräknade anskaffningsvärden i vissa fall. Detta är givetvis inte alltid bra, men i valet mellan att ha kvar den typ av omsättningsskatt som funnits tidigare och en vinstskatt som nu föreslås anser utskottet att man kunnat acceptera att alternativa schablonmässigt beräknade ingångsvärden har blivit i förmånligaste laget.

Någon sänkning av den föreslagna delen av vinsten som skall beskattas vill dock inte utskottet vara med om, och som jag tidigare anfört torde denna väl överensstämma med 100 % beskattning av indexreglerade fastighetsvinster.

Jag har tidigare berört varför utskottet inte velat vara med om indexuppräknings av aktiernas ingångsvärde och de opåkallade skattelättnader som då kunde uppstå. Utskottet har heller inte som skäl för en förmånligare behandling av icke börsnoterade aktier velat acceptera tankegångarna i motioner och reservationen 9 att förmögenhetsvärdena hålls nere på dessa aktier vid förmögenhetsskatteberäkningen. Att som skäl för ytterligare förmåner åberopa att man har extra förmåner förut tycker vi inte har särskild tyngd.

Den enda punkt på vilken det finns en samlad borgerlig reservation gäller frågan om det schablonavdrag vid aktieförsäljning som ger skattebefrielse. Utskottsmajoriteten menar att detta avdrag inte har något principiellt berättigande utan endast är till för att ta undan bagatellartade försäljningar från det arbete som en taxering och beskattning innebär. Ur principiell synpunkt är detta grundbelopp felaktigt, och då man om man jämför med andra schablonavdrag som fyller liknande administrativa funktioner, så är 500 kr. fortfarande ett tillräckligt stort belopp, varför utskottsmajoriteten inte vill räkna upp beloppet trots att penningvärdet givetvis ändrats något på de år som bestämmelserna varit i kraft.

Beträffande reservationen 10 rörande den dispensmöjlighet som föreligger om befrielse från reavinster då sammanläggningar sker av strukturskäl, så kan jag instämma i reservantens allmänna bedömning att sådana här dispenser är av ondo, men då man inte kan utesluta att det ändå kan finnas något fall då det kan anses vara motiverat, så har utskottsmajoriteten nöjt sig med att understryka, att dispensererna bara får användas på ett ytterst restriktivt sätt.

I anledning av kraven på att ge regeringen till känna att man måste på något sätt ta hänsyn till den latent skatteskulden som åvilar företag och andra vid övrig kapitalbeskattning, så kan inte utskottet instämma i vare sig påståendet att väsentliga skärpningar nu göres i reavinstbeskattningen eller att eventuell realisationsvinst, som kanske aldrig utlöser någon skatt, skall kunna påverka övriga kapitalskatter.

Jag skall också svara på ett par frågor av herr Hermansson. Han frågade, på vilket sätt det skulle fördröja utredningsarbetet om den motion som han väckt bifölls. Ja, om man säger åt utredningarna att de konkret måste lösa det och det mycket svårlösta problemet, som icke upptagits i de tidigare direktiven, kan detta naturligtvis fördröja utredningarnas resultat.

Varför har utskottet inte på något sätt bemött förslaget att man skulle använda nettoprisindex i stället för konsumentprisindex vid uppräkningsen? Ja, motionärerna säger att nettoprisindex lämpar sig bättre därför att det inte inkluderar alla kostnader. Jag skulle kunna säga att utskottet anser att alla kostnader bör räknas med. Därför lämpar sig konsumentprisindex bättre. Då har jag uttryckt mig på samma sätt som motionärerna gjort i sina framställningar.

Sedan kan man då fråga sig om det är rättvist att arbetsinkomster skall beskattas lindrigare än kapitalinkomster. Det tycker inte vi. Men som jag sade är det här en svår avvägningsfråga. Om det bara gäller att byta en kapitaltillgång mot en annan och vinst uppstår bara därigenom att penningvärdet förändras, kan man diskutera om det är fråga om en reell vinst eller inte. Den avvägning som gjorts tycker vi är riktig. Men i princip vill vi naturligtvis att arbetsinkomster och kapitalinkomster skall beskattas på exakt samma sätt. Sedan är det en annan sak att det aldrig går att få det exakt likadant, därför att arbetsinkomster alltid tar hänsyn till penningvärdeförändringar; inkomsterna ökar alltså med hänsyn till penningvärdeförändringarna.

Jag kanske också något skulle beröra frågan om aktiefonderna. Finansministern har inte i den proposition vi nu har framför oss funnit någon anledning att ändra på skatteförhållandena för aktiefonderna, som möjligen ifrågasatts av skatteutskottet vid något tidigare tillfälle. Utskottet har nu inte funnit skäl för direkta ändringar, och anledningen är att aktiefonderna redan är relativt gynnsamt behandlade. Det är ju ändå så att aktiefondernas utdelningar är avdragsgilla, och om man inte samlar upp vinstmedel som ökar fondernas värde, så uppstår ingen dubbelbeskattning. Om aktiefonderna vore fria från realisationsskatter, skulle

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

placeringar i aktiefonder vara gynnsammare än direkt aktieplacering. Det är ju ändå inte meningen att aktiemarknaden skall förändras på grund av skattereglerna.

Jag tror vi kan säga att aktiefonderna i sin nuvarande form inte kan få vara befriade från realisationsvinstbeskattning – då skulle det bli så oerhört mycket mer lockande än inköp av aktier i vanlig form.

Herr talman! Med det sagda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Fru TROEDSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Likformighet och neutralitet i beskattningen brukar vara honnörsord i skatteutskottets olika ärenden. Jag antar att herr Wärnberg menar att de bör vara riktlinjer också när det gäller realisationsvinstbeskattningen.

Jag tyckte att jag i mitt inlägg ganska väl visade att de föreslagna reglerna skulle innebära att riskvilliga produktiva investeringar i aktier skulle diskrimineras i förhållande till samtliga andra placeringsformer. Det kan väl herr Wärnberg ändå inte betrakta som en tillfredsställande lösning.

Jag visade också på att en aktieägare som köpte aktier då den här eviga aktievinstbeskattningen infördes och som sedan kanske har placerat hela avkastningen efter skatt i aktier inte ens har ett aktiekapital som stigit i takt med allmänna vinstnivån. Trots detta skall alltså 40 % av den nominella vinsten tas upp till beskattning. Det kan väl ändå inte anses vara en rimlig avvägning av beskattningen.

Herr MAGNUSSON i Borås (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag har många gånger tidigare diskuterat den retroaktiva beskattningen med herr Wärnberg. Jag skall inte ge mig in på någon längre debatt. Jag vill bara i all korthet säga att jag näppeligen tycker att det är tillfredsställande att riksdagen nu går att fatta ett beslut om beskattningsformer som skall gälla redan från den 1 april.

Herr Wärnberg sade att han förvånar sig över att vi moderater kan tala om skatteskärpningar. När det gäller fastigheterna föreligger en höjning från 75 till 100 %. Längre kan man näppeligen komma i kravet på beskattning.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Kapitalvinster bör beskattas på samma sätt som andra inkomster, säger herr Wärnberg. Det är den princip som i stort sett har accepterats av utskottet. Men när vi från centern kräver att man efter sex år skall återgå till 75-procentsregeln – som innebär att endast 75 % av vinsten skall beskattas – är det just därför att man skall ha en likvärdig beskattning. Enligt propositionen blir det nämligen en hårdare beskattning ju längre innehavstiden varit, i och med att man lägger samman vinsterna – och dessa beskattas vid ett och samma tillfälle – och på

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

grund av det progressiva skattesystemet därigenom får en hårdare beskattning. Jag anser därför att vårt ställningstagande är det rätta, nämligen att en längre innehavstid inte skall få innebära hårdare beskattning.

Herr talman! Man kan alltid diskutera vid vilken tidpunkt en lag skall träda i kraft. Jag är principiellt motståndare till att man gör en lagstiftning retroaktiv, men vi kan samtidigt konstatera att vi gång efter annan är med om att fatta beslut som innebär att en lag träder i kraft i och med att förslaget om den läggs fram. Vi kommer här i riksdagen under kommande vecka att ta ställning till lagförslag som träder i kraft i samband med framläggandet – och t. o. m. längre tillbaka i tiden. Jag kan nämna investeringsavdraget och egenavgiften. Vi har i dag i skatteutskottet diskuterat ett förslag och enats om att förorda att det läggs förslag till höst-riksdagen som också skall gälla – enligt uttalandet – för 1976.

Vi har bedömt den här frågan på det sättet att det inte har ställts några yrkanden som i princip frångår tankegångarna i den framlagda propositionen. Därför har vi accepterat att lagens ikraftträdande sätts till den 1 april.

Herr MUNDEBO (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall ta upp två frågor.

Den första frågan gäller retroaktivitet i lagstiftningen. Självfallet bör man undvika spekulationer i samband med lagändringar, men det är lika självklart att innebörden av all lagstiftning skall vara klar då försäljning av fastigheter och aktier sker. Denna princip är så starkt motiverad, att det måste finnas alldeles speciella skäl för att man skall besluta om lagar med tillbakaverkande kraft. Så starka är inte skälen, så betydande är inte ändringarna i nuvarande lagstiftning, så stora är inte riskerna, att det finns anledning frånga den principen och nu ta en lagstiftning som skall verka ett par tre månader tillbaka i tiden.

Den andra frågan gäller 3 000-kronorstillägget. Herr Wörnberg sade att det numera ter sig tämligen omotiverat. Ja, då det gäller tidpunkter som ligger 40–50–60 år tillbaka i tiden kan jag dela den uppfattningen. Därför anser jag att det är rimligt att välja ett mer aktuellt år än 1914 som tidigaste år för detta tillägg. Men tillägget är en motiverad och bra metod för att uppnå den målsättning som skatteutskottet självt har sagt sig ha – att ordinära vinster skall gå fria från beskattning. Det är en både motiverad och bra metod för att klara sådana fall som jag berörde i mitt inlägg: En fastighet har inköpts för rätt länge sedan, då till ett ganska lågt pris, och ägaren har gjort en del förbättringar. Fastighetens värde har under de gångna åren väsentligt stigit. – Där är 3 000-kronorstillägget en både motiverad och bra metod – så motiverad och bra att tillägget borde kunna gå litet längre tillbaka i tiden än utskottet förordar.

Herr HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Det är två grundläggande principer som bör vara bas

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

för den översyn av realisationsvinstbeskattningen som skatteutredningarna skall genomföra. Den första är att i princip hela realisationsvinsten bör vara skattepliktig, den andra att beskattningen av realisationsvinster bör ha minst samma skärpa som beskattningen av arbetsinkomster.

Nu sade herr Wärnberg i sin replik till mig att detta var så svårlösta saker att det, om riksdagen antog sådana tilläggsdirektiv, skulle i hög grad fördröja utredningsarbetet. Det märkliga var ju att han samtidigt, liksom f. ö. också senare herr Josefson i Arrie, anslöt sig till den andra av de principer som jag hade anfört. Jag kan inte finna utskottets argumentation på den punkten bärande. Man kan möjligen hävda att principerna på denna punkt är oriktiga, att man inte vill ansluta sig till en vpk-motion eller något sådant men knappast göra gällande, att tilläggsdirektiv av denna art fördröjer ett utredningsarbete som vad beträffar 1972 års skatteutredning ännu över huvud taget icke har påbörjats.

Herr Wärnberg hade tagit upp ett annat spörsmål, där jag ställde en fråga till honom, nämligen varför man valde att använda konsumentprisindex i stället för nettoprisindex. Han anförde som sin motivering att alla kostnader borde inräknas. Men, herr Wärnberg, det måste väl då rimligen handla om kostnader som är relevanta när det gäller förändring av en fastighets värde? Andra kostnader skall inte medräknas. I konsumentprisindex ingår en rad kostnader som avser exempelvis en del offentliga nyttigheter och som absolut inte har någon relevans när det gäller utvecklingen av en fastighets värde.

Är det, herr Wärnberg, inte en miss av utskottet – liksom det förefaller mig ha varit en sådan inom utredningen, på ett tidigare stadium – att man inte tagit upp den här frågan? Det är nämligen, som framgick av de siffror jag anförde från LO-tidningen, rätt stor skillnad mellan de bägge prisindex som föreligger. Jag anförde siffrorna för värdestegringsvinsterna för småhusbeståndet. Det var på 18 år skillnaden mellan 5 miljarder och 4 miljarder kronor – märk väl per år. Det är alltså mycket betydande belopp som man ger fastighetsägare bara därför att man envisas att räkna med konsumentprisindex.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Magnusson i Borås menar att det är en våldsam skärpning att höja beskattningen från tidigare 75 % till 100 %. Visst är det en höjning, men man skall ta hänsyn till de nya uppskovsregler som föreslås och som verkar i sänkande riktning, alltså åt klart motsatt håll. Om man väger in alla faktorer är skärpningen mycket måttlig.

När det sedan gäller ikraftträdandetiden är det ändå konstigt om riksdagen eller en myndighet efter att ha bestämt att en författning skall träda i kraft en viss dag sedan skulle fatta ett annat beslut, om det inte fanns starka skäl att frånga det ursprungliga. Vad skulle det då i fortsättningen bli för förtroende för regeringens eller en myndighets kungörande av ikraftträdandetider? Ingen skulle längre tro på dem, och det skulle inte fungera som planerat.

Fredagen den
28 maj 1976

*Beskattningen av
realisationsvinster,
m. m.*

Dessutom skulle det inte bara bli lättnader, om man flyttade ikraftträdandet till exempelvis den 1 juli. Tvärtom skulle korttidsinnehavare av aktier få betydande skärpningar. Jag skulle tro att man då tvingades göra något slags undantag för dem. Också de har sedan propositionen en gång framlagts utgått från ett ikraftträdande den 1 april. De skulle säkerligen reagera på rakt motsatt sätt.

När det sedan gäller frågan om att räkna upp det fasta tillägget med 3 000 kr. under ytterligare nio år kan man självfallet ha olika åsikter. Man kan säga att varje fastighetsägare behöver skattefrihet för ytterligare 30 000 kr., vilket är vad detta förslag innebär.

Jag säger att en villa vars taxeringsvärde år 1952 var 40 000 kr. kan säljas för ungefär 250 000 kr. utan att det uppstår någon vinst på den. Jag vet inte om det är motiverat att värdet skall vara 280 000 kr., herr Mundebo. Det kan man kanske ha olika åsikter om, men utskottet har ansett att man inte skall ha det.

Vad sedan gäller det som herr Hermansson anförde vill jag säga att det inte är så enkelt att man bara föreslår i utskottet att realisationsvinsten skall beskattas i minst samma utsträckning som arbetsinkomster. Bara det är en rätt svår sak att beräkna, om man skall ta hänsyn till att arbetsinkomsterna kanske justeras uppåt på grund av penningvärdets ändring. Dessutom skall man ta med värdet för lösöret, vilket är inte minst viktigt att komma ihåg. Det kan vara ganska besvärligt att komma fram till ett riktigt värde på det också.

Vi kan när vi räknar upp de här indextalen också diskutera om vi skall ta med bara de kostnader som berör just fastigheter och icke räkna med den allmänna prisnivån. Det är möjligt att det är en miss, men det kanske inte är någon miss. Vi har hävdat att konsumentprisindex är lika riktigt i det fallet som nettoprisindex.

Herr MUNDEBO (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wårnberg menar tydligen att om regeringen eller någon myndighet har gått ut och sagt att man avser att en lag skall träda i kraft vid en viss tidpunkt, så bör riksdagen inte ändra på det, eftersom folk då kan mista förtroendet för den som har sagt det. Ja, det är riktigt att regeringen inte skall gå ut och säga så – då kan regeringen möjligen på den här punkten bevara förtroendet!

Beträffande 3 000-kronorstillägget tror jag inte att det alltid skulle behövas ett sådant. Vi har ju konstaterat att det vid många försäljningar inte uppkommer någon reavinsbeskattning, men tillägget kan vara motiverat i sådana fall där inköpspris eller taxeringsvärde varit mycket låga. Det är de fallen jag tänker på.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren att uppskjuta den fortsatta överläggningen om detta betänkande samt behandlingen av det på föredragningslistan återstående ärendet till morgondagens sammanträde.

Nr 140

Fredagen den
28 maj 1976

§ 3 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle trafikutskottets betänkande nr 28 uppläsas närmast efter skatteutskottets betänkande nr 63 och socialförsäkringsutskottets betänkande nr 44 sättas sist.

§ 4 Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1975/76:54 med anledning av propositionen 1975/76:204 om ändringar i grundlagsregleringen av tryckfriheten jämte motioner

Justitieutskottets betänkanden

1975/76:44 med anledning av propositionen 1975/76:153 med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken m. m. (ang. nämndemän i hovrätt och kammarrätt) jämte motioner

1975/76:46 med anledning av propositionen 1975/76:174 om ändring i brottsbalken (ang. spioneribrottet m. m.) jämte motioner

1975/76:47 med anledning av propositionen 1975/76:191 om avfattande av dom och slutligt beslut i tvistemål enligt formulär jämte motion

Lagutskottets betänkanden

1975/76:32 med anledning av motion om ökad information rörande medlare enligt lagen om medling mellan samlevande, m. m.

1975/76:33 med anledning av propositionen 1975/76:170 om ändring i föräldrabalken, m. m. (faderskap och vårdnad) samt del av propositionen 1975/76:153 jämte motioner

1975/76:34 med förslag till lag om ändring i bokföringslagen (1976:125)

1975/76:35 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Näringsutskottets betänkanden

1975/76:68 med anledning av propositionen 1975/76:166 med förslag till lag om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m. jämte motioner

1975/76:69 med anledning av proposition 1975/76:169 med förslag till lag om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag jämte motioner

Inrikesutskottets betänkande

1975/76:44 med anledning av propositionen 1975/76:136 om ändringar i lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap jämte motioner

§ 5 Kammarerna åtskildes kl. 23.53.

In lidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert